

UMEÅ UNIVERSITET

Könsnormer, samhällsnormer och gymnasievalet

En kvalitativ studie med tre pojkar från det
estetiska programmet bild och formgivning

Mia Jonsson

Examensarbete estetiska ämnet bild, 30 hp

Ämneslärarprogrammet gymnasiet, 300 hp

VT 2018

Sammanfattning

Denna studies syfte är att ta reda på och utveckla kunskap om könsnormer om maskulinitet och andra normer som kan ha en verkan på pojkars gymnasieval till det estetiska programmets inriktning bild och formgivning. För att få reda på detta används intervjumetoden halvstrukturerad intervju tillsammans med en arrangerad fokusgrupp. Fokusgruppen utgör en homogen grupp av tre pojkar i det estetiska programmets bild och formgivning.

Resultatet samt analysen och diskussionen av intervjun ger läsarna en inblick i vad pojkarna i intervjun har för upplevelser i att gå det estetiska programmet bild och formgivning. Pojkarna som deltar i studien bär på förstahandsinformation om möten de har haft med elever på skolans andra program samt människor utanför skolmiljön. Genom dessa möten blir pojkarna i studien utsatta för olika normer, könsnormer och maskuliniteter som finns i samhället men som de väljer att avvika från. Pojkarna i studien ställer sig mot maskulina könsnormer i deras samhälle som att bild är ett intresse för flickor samt att pojkar förväntas gå gymnasieprogram som säkrar framtida yrken med bra lön.

Nyckelord: Maskuliniteter, könsnormer, bild och formgivning, gymnasieskolan.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställningar	2
2 Litteraturgenomgång	3
2.1 Bildämnets historia.....	3
2.1.1 Uppfattningar om bildämnets undervisningsinnehåll	5
2.2 Genus, pedagogik och bildämnet	6
2.2.1 Könsnormer i skolan	6
2.2.2 Föreställningar om bildämnet relaterat till kön	7
2.2.3 Maskuliniteter i bildämnet	8
2.3 Estetiska programmet som ett högskoleförberedande program	11
2.3.1 Läroplanen för grundskolan 2011, bildundervisning	11
2.3.2 Läroplanen för gymnasiet 2011, estetiska programmet	12
2.4 Statistik – antagning efter kön i estetiska programmet	13
3 Teori	16
3.1 Genusteori	16
3.2 Maskuliniteter.....	17
3.2.1 Maskuliniteter bakgrund	17
4 Metod	21
4.1 Halvstrukturerad livsvärldsintervju och fokusgrupper.....	21
4.3 Urval och avgränsningar	22
4.4 Forskningsetiska principer	23
4.5 Material och tillvägagångssätt.....	23
4.6 Tillförlitlighet	24
4.7 Sammanställning av intervju	25
4.8 Kritiska reflektioner	25

4.9 Metoddiskussion.....	26
5 Resultat.....	27
5.1 Kuststadens två olika gymnasieskolor	27
5.2 Valet av gymnasieprogram.....	27
5.2.1 Att välja eller inte välja bild och formgivning	29
5.3 Upplevelser av att gå bild och formgivning	30
5.4 Ett program med en majoritet flickor	32
5.4.1 Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning?	33
5.4.2 Bild och formgivning, mer feminint eller mer maskulint?.....	34
5.4.3 Spelar det någon roll?.....	35
6 Analys och diskussion	38
6.1 Bild och formgivning, en osäker framtid?	38
6.2 Bild som hobby och fritid.....	40
6.3 Bild som ett feminint kodat ämne	41
6.3.1 Flickor i det estetiska programmet	41
6.3.2 Det feminina estetiska programmet.....	43
6.4 Avslutande reflektioner	44
6.5 Förslag på vidare forskning.....	46
Referenslista.....	47
Figurförteckning.....	48
Bilagor	49

1 Inledning

Under den verksamhetsförlagda utbildningen i min lärarutbildning fick jag som lärarstudent undervisa alla klasser i estetiska programmet bild och formgivning samt bild som individuellt val. Jag noterade snabbt att av eleverna är majoriteten flickor i alla olika klasser. Det var även så i min egen gymnasieutbildning som elev vid samma programinriktning och det fanns pojkar i min högstadielklass som var duktiga och väldigt intresserade av bild i grundskolan men som inte valde det gymnasieprogrammet. Pojkarna i min högstadielklass och några pojkar i min parallellklass som var duktiga i bild hade även valt bild som elevens val och gick de lektionerna tillsammans med mig. Dessa pojkar var ett kompisgäng med gemensamma intressen. Vid några lektionstillfällen pratade vi tillsammans med bildläraren om vilka gymnasieval vi skulle göra. Jag minns att pojkarna sade att de helst skulle vilja gå det estetiska programmet bild och formgivning men att de inte skulle välja det av den anledningen att de inte vill riskera hamna i en klass med bara flickor. Därför tänkte de välja gymnasieprogram som fordons- eller byggprogrammet där de fortfarande kan få utöva bild och konst men i form av lackering på bilar i fordonsprogrammet eller måleri i byggprogrammet och det är mest pojkar som går dessa gymnasieprogram.

Det finns statistik att läsa på Skolverkets hemsida på internet ([skolverket.se](https://www.skolverket.se)) om antalet elever som har sökt till och läser gymnasieprogram. Där kan man ladda ner och läsa tabeller som delar in statistiken om bland annat kön, svensk eller utländsk bakgrund, folkbokföring och studieavbrott.¹ Det har faktiskt visat sig att det estetiska programmet har under de senaste tio åren haft mycket mer flickor än pojkar som har börjat och har gått programmet i årskurs 1.² Varför är det så och varför har det blivit så? Kan det ha att göra med könsnormer i skolan eller det omgivande samhället? Med könsnormer menar jag det som anses vara normala eller förväntade sätt att agera för flickor och pojkar utifrån deras biologiska kön.³ Det normala förändras utifrån sammanhang, situation och tidpunkt, därför kan normer liksom könsnormer vara olika i olika samhällen.

¹ Skolverket. Statistik Skolverket, <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/gymnasieskola/skolor-och-elever> (Hämtad 2017-12-28).

² Se Tabell 1, 14.

³ Martinsson, Lena & Reimers, Eva. *Skola i normer*. Malmö: Gleerups utbildning AB, 2008, 10.

Det framgår av den nationella ämnesutvärderingen i bild att det att fler flickor än pojkar som tecknar och målar som ett fritidsintresse.⁴ Därför kan det anses att bildämnet är mer för flickor än för pojkar och därför feminint. Däremot har grundskolan med Lgr 11 ett uppdrag att skolan ska "aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter".⁵ Det hör till grundskolans värdegrund att traditionella könsmonster ska motverkas, kraven och förväntningarna som skolan ställer på elever bidrar till att forma elevers uppfattningar om kvinnligt och manligt.⁶ Grundskolan ska arbeta efter värdegrunden i all undervisning för att ge eleverna kunskaper som förbereder dem att göra sitt gymnasieval och välgrundade beslut i livet.⁷

Jag tycker det känns som att arbetet mot traditionella könsmonster i bildundervisningen/ i bildsalen skulle kunna göras bättre för att öka jämställdheten mellan flickor och pojkar som är bildintresserade. Detta för att gymnasieklasserna i bild och formgivning ska vara mer jämställda i antalet pojkar och flickor. Om bildämnet i grundskolan är mindre normerat efter kön, vad som är feminint och maskulint och därför negativt eller positivt för pojkar och flickor, anser jag att det kan påverka gymnasievalet till det estetiska programmet bild och formgivning positivt. Jag vill att mina blivande elever i gymnasieskolan ska välja det gymnasieprogram som de är intresserade av och vill studera, även fast det finns könsnormer som säger emot deras val.

1.1 Syfte

Syftet är att utveckla kunskap om möjliga könsnormer som tre pojkar i det estetiska programmet bild och formgivning i gymnasiet möter inom och utom skolmiljön.

1.2 Frågeställningar

- Hur har könsnormer om maskulinitet som finns inom och utom skolmiljön en verkan på gymnasievalet till det estetiska programmet bild och formgivning för pojkarna i studien?
- Vilka könsnormer framträder i talet om det estetiska programmets inriktning bild och formgivning hos pojkarna i studien?
- Vilka andra värderingar eller normer som kan relatera till kön framträder i talet om det estetiska programmet hos pojkarna i studien?

⁴ NÄU. *Bild i grundskolan: en nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9*. Skolverket, 2015, 59.

⁵ Lgr. 2011, 8.

⁶ Ibid, 8.

⁷ Ibid, 13-16.

2 Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången börjar med en kort genomgång av bildämnets historia och en redogörelse för olika fokus i bildämnets läroplaner. Delkapitlet *Genus, pedagogik och bildämnet* som handlar om könsnormer i skolan med fokus på bildämnet, föreställningar om bildämnet relaterat till kön samt maskuliniteter i bildämnet. Delkapitlet efter det ger en överblick över Lgr 11s bildämne i högstadiet och därefter om Lgy 11s estetiska program samt om skolornas ansvar, värderingar och principer de ska arbeta med och efter. Det sista delkapitlet visar statistik på antalet pojkar och flickor i det estetiska programmet under en period på tio år samt antalet pojkar och flickor i årskurs 1 på gymnasiet i inriktningarna bild och formgivning, musik och dans under en sexårig period.

2.1 Bildämnets historia

Bildämnet i skolan har funnits i mer än 100 år och har under denna tid utvecklats och formats efter vad de nya tiderna kräver av skolans undervisning. Bildämnet har förenklat gått igenom tre olika utvecklingsfaser i skolan där den första var teckning som avbildning med fokus på bildteknik.⁸ Senare utvecklingsfaser är teckning som uttrycksmedel med ett konstpsykologiskt fokus i bildlärarutbildningen. Den senaste utvecklingsfasen i bildämnet är bild som kommunikationsmedel där fokus är på bildspråk.⁹

Det var på 1800-talet som teckning introducerades i skolan, och lärarna undervisade i teckningslära och teckning som avbildning.¹⁰ Denna typ av bildundervisning gick till så att alla elever samtidigt skulle teckna linjer efter likadana geometriska former för att sedan lära sig frihandsteckna olika föremål.¹¹ Teckningsundervisningen var ämnad till framförallt pojkar och ansågs nyttig och praktisk för deras kommande yrkesliv inom hantverk, industriell produktion och ingenjörskonst.¹² År 1870 bestämdes det att teckning skulle bli ett obligatoriskt ämne i alla skolformer där samma timantal, gemensamma mål och undervisningsmetoder skulle gälla.¹³ Syftet med det obligatoriska ämnet var att bidra till elevernas yrkeskvalificering genom att lära

⁸ Åsén, Gunnar. *Varför bild i skolan? En historisk tillbakablick på argument för ett marginaliserat skolämne, i Uttryck, intryck, avtryck*. Stockholm: Vetenskapsrådet, 2006, 107.

⁹ Åsén, Gunnar (red). *Bildundervisning och lärande genom bilder*. Liber AB, 2017, 13-14.

¹⁰ Åsén. 2006, 108.

¹¹ Åsén. 2017, 14.

¹² Wikberg, Stina. *Bland självporträtt och parafraaser: om kön och skolans bildundervisning*. Diss., Umeå Universitet, 2014, 28.

¹³ Åsén. 2006, 110.

eleverna vikten av arbetsdisciplin och noggrannhet för vissa nyttoaspekter som ämnets betydelse för industriell och ekonomiska utveckling i Sverige.¹⁴

Det var inte förrän vid slutet av 1800-talet och in på 1900-talet som teckning anknöts till estetiska syften som att eleverna skulle utveckla sitt skönhetssinne för att få god smak inför arbetet som hantverkare eller industriarbetare.¹⁵ Det svenska samhället började efterfråga en större konsumentkvalificering och då krävdes det att smakfostran introducerades i undervisningen i skolan.¹⁶ En del i debatten om smakfostran i teckningsundervisningen var att skönhet i vardagsmiljön, det ansågs viktigt att kunna skapa ett vackert hem och ansvaret lades på kvinnorna som ansågs ha anlag för skönhet. Det innebar bland annat att på flickskolorna gavs det ett större utrymme för konstförståelse och konsthistoria för att flickorna skulle lära sig att sköta estetiska värden. Teckningsundervisningen, från 1800-talets fokus på pojkar yrkesförberedande inom hantverk och industriell produktion till början på 1900-talets skönhet och smakfostran, är en förskjutning från ett maskulint område till ett mer feminint.¹⁷ Denna typ av undervisning, i samband med att teckningsläran skulle fungera som stöd i andra skolämnen, användes fram till 1950-talets mitt då teckning som uttrycksmedel började.

Teckning som uttrycksmedel gav större plats för elevernas fria skapande och kreativitet att utveckla egna bildskapande idéer och gav eleverna möjligheter att koppla av från det vanliga skolarbetet i de naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga skolämnena.¹⁸ Undervisningen lade stor vikt vid att lära eleverna använda och uttrycka känslor och upplevelser i konsten, som en motsats till den tidigare yrkesförberedande traditionen i undervisningen. Det fria skapandet handlade också om att ta hand om eleverna snarare än att fostra dem, en mycket mer omtänksam pedagogik.¹⁹ Denna nya form av teckningsundervisningen kritiserades under 1960-talet då det fria skapandet inte fick resultaten som förväntades, för mycket fokus hamnade på en konstnärlig utveckling hos eleverna snarare än att anpassa undervisningen till skolan.²⁰ En debatt om teckningsämnets fria skapande handlade om att ämnet skulle lyftas från en dubbelt underordnad position som ett ämne med feminina associationer, enligt ett antal manliga företrädare. Företrädarna ville byta ämnets riktning, från ett vetenskapsfientligt, onyttigt och känslomässigt

¹⁴ Åsén. 2017, 15.

¹⁵ Åsén. 2006, 111.

¹⁶ Åsén. 2017, 15-16.

¹⁷ Wikberg. 2014, 30-31.

¹⁸ Åsén. 2017, 16.

¹⁹ Wikberg. 2014, 35.

²⁰ Åsén. 2006, 115.

ämne till ett vetenskapligt, rationellt och kritiskt granskande ämne. Wikberg förklarar det som ”från det feminina och mot det maskulina igen”.²¹

Året 1969 introducerades det nya fokuset med teckningsundervisningen, eleverna skulle lära sig bildspråk och att kritiskt tolka och granska bilder, reklam och annan bildmedia för att förstå budskapen de förmedlar.²² På 1980-talet bytte ämnet namn från det tidigare ”teckning” till att heta ”bild” och ännu mer fokus på bildspråk tillades i läroplanen.²³ Bild beskrevs som ”ett viktigt kommunikationsmedel vid sidan om att läsa, tala och skriva”.²⁴ I det nya bildämnet tillades bildanalys som skulle undervisa om hur värderingar om könsroller styr bildupplevelser samt hur fördomar om könsroller speglas i olika gruppers val av bilder.²⁵ Vidare fram mot 2000-talet och i anknytning till bildspråk i bildundervisningen betonades bildanalys, bildframställning och bildkommunikation som allt mer viktiga kompetenser för eleverna att utveckla för bland annat sin kulturella yttrandefrihet.²⁶

2.1.1 Uppfattningar om bildämnets undervisningsinnehåll

De olika former som bildämnet och undervisningen har tagit sedan 1800-talet till idag utgör olika ämnestraditioner, det går inte att helt rekonstruera en institution som bildlärarprogrammet och/eller bildämnet i skolan. Genom generationer av läroplaner och utveckling i undervisningen ligger historien kvar som den nya bildundervisningen bygger på. De olika läroplanerna och tidigare praktiserade verksamheterna gällande bildundervisning genom historien ligger kvar som grund och har med tiden byggts på genom nya skikt av förnyade läroplaner och nya bildlärare.²⁷

Med de kvarliggande ämnestraditionerna i bildundervisningen har elever, lärare och elevers anhöriga olika uppfattningar om bildundervisningen och vad den ska innehålla. I de nationella utvärderingarna av bild och i andra studier framkommer det att elever tycker att bild ska vara ett praktiskt inriktat ämne och ska fungera som ett roligt och lugnt pass att vila hjärnan på inför teoretiskt inriktade skolämnen.²⁸ Elever vill hellre utöva och träna sitt bildskapande genom

²¹ Wikberg. 2014, 41.

²² Åsén. 2006, 116.

²³ Ibid, 116-117.

²⁴ Åsén. 2017, 16.

²⁵ Wikberg. 2014, 44.

²⁶ Åsén. 2017, 17.

²⁷ Ibid, 17.

²⁸ NÄU. 2015, 47, 56-59.

olika tekniker och medier än att lära sig bildanalys och bildspråk. Den generella uppfattningen om bildämnet hos elever är att det handlar om att rita och måla.²⁹ Att bildundervisningen ska innehålla teckning och måleri är även en uppfattning som elevers anhöriga och samhället i stort har, men de senaste läroplanerna vill förankra bildämnet med mer teori i form av bildanalys samt kritiskt tänkande kring bilder och dess språk.³⁰

2.2 Genus, pedagogik och bildämnet

2.2.1 Könsnormer i skolan

Skolan är en arena för normer. Normer upprepas och/eller utmanas av elever och lärare i klassrummet, på raster och i personalrum. Vissa normer arbetar skolan med att skapa och andra normer finns i skolan genom elevers och personals intryck utanför skolmiljön. En norm förstås genom vad som anses vara normalt och därigenom skapas föreställningar om vad som är onormalt.³¹ Normer skapar kategorier efter det normala och det onormala, och skapandet av kategorier och identifikationspositioner är en makthandling. Det som en gång har blivit vad som idag anses som dominanta manligheter är resultatet av urskiljandet av det kvinnliga (feminina), böjiga och pojliga som något manlighet inte är.³² Detta kan ses som vad förskoleläraren och forskaren Marie Nordberg hävdar vara en negativ koppling som görs mellan pojkar och femininitet, som gör att det är viktigt för många pojkar att ta ett aktivt avstånd till allt som är ”tjejigt”.³³

Barn och elever i tidiga åldrar skapar genom lek indelningen i två könsgrupper och med det kommer könsskillnaderna fram. Nordberg exemplifierar detta genom att pojkar som tar avstånd från ”tjejiga” My Little Pony dockor och hellre väljer ”killiga” Star Wars figurer i dockskåp. Pojkarna tar en viss form av avstånd från det feminina och riktar sig mot det maskulina i deras val av leksaker i denna lek. Däremot när samma pojkar leker utklädnad med damkläder hellre än manskläder iscensätter de en stereotypisk femininitet i leken. Detta är exempel på praktiker där kön, maskulinitet och femininitet skapas.³⁴ Pojkarna i detta exempel tänjer på könsgränserna när de i en lek väljer mer maskulina figurer att leka med i dockskåp

²⁹ Wikberg. 2014, 101.

³⁰ Åsén. 2017, 18.

³¹ Martinsson & Reimers. 2008, 7-9.

³² Ibid, 9.

³³ Nordberg, Marie. Det hotande och lockande feminina: om pojkar, femininitet och genuspedagogik. I *Manlighet i fokus: en bok om manliga pedagoger, pojkar, och maskulinitetsskapande i förskola och skola*, Marie Nordberg (red.), Stockholm: Liber AB, 2005, 129.

³⁴ Ibid, 122-123.

och i en annan lek hellre klär ut sig i kvinnokläder än manskläder även om det är en lek där pojkarna uttrycker stereotypisk femininitet. Nordberg beskriver det som att:

Indelningen i två motsatta könskategorier och de diskurser som pekar ut det feminina som otänkbart för en pojke skapar, som framgått av exempen, både ett avståndstagande och en lockelse till det feminint kodade.³⁵

Pojkar och flickor i förskolan/skolan gör och leker ofta samma saker, vilket motsäger köns polariteten. Köns polariteten upprätthålls av förståelsen av könskategorierna som motsatta, att när lärare eller andra barn kategoriserar pojkar som pojkar och flickor som flickor. Om en pojke visar intresse för feminint kodade lekar och positioner men samtidigt kategoriseras som pojke blir pojkens intresse avvikande. Men om pojken hade kategoriserats som flicka hade intresset inte setts som avvikande.³⁶ Könsförståelsen och maskulinitetsnormer skapar en hierarkisk könsordning i barngrupper där flickpojkar är marginaliserade än pojkflickor genom att ”det maskulina och pojkflickan ges högre status än flickpojken och det feminina, är det lättare att uppmuntra flickor till att prova det manligt kodade än omvänt”.³⁷

2.2.2 Föreställningar om bildämnet relaterat till kön

Stina Wikbergs avhandling behandlar elevers och bildlärares föreställningar om bildämnet och hur det relaterar till föreställningar om kön.³⁸ Wikberg har besökt två högstadieskolor, en skola på landsbygden och en skola i staden, och intervjuat elever och bildlärare. Det framgår bland annat att det finns diskurser om att bildämnet är feminint men att elever anser att ämnet är riktat till alla elever oavsett kön.³⁹ Föreställningarna om bildämnet som feminint går ihop med bildlärares och elevernas föreställningar om kön. Bildlärares som medverkar i studien beskriver eleverna genom att visa på skillnader mellan pojkarna och flickorna i bildsalen. De hävdar att flickor har bättre motorik, är mer känslösa och kan koncentrera sig bättre vilket passar vissa delar av bildundervisningen bättre, enligt de båda lärarna. Pojkar anses mer fysiskt aktiva, utåtriktade, talföra och förknippas med teknik och problemlösning.⁴⁰

Även om diskursen att bildämnet är feminint finns hos både elever och lärare i Wikbergs forskning, är det få elever som vill beskriva bild som ett ”tjejämne” utan de beskriver ämnet

³⁵ Nordberg. 2005, 123.

³⁶ Ibid, 126-127.

³⁷ Ibid, 127.

³⁸ Wikberg. 2014, 97.

³⁹ Ibid, 98-99, 124-125, 214.

⁴⁰ Ibid, 100-101.

som lika mycket för alla. Däremot blir diskursen bild som ett feminint ämne indirekt synlig genom elevernas samtal om bild där könsnormer urskiljs. Till exempel anses flickor sitta och rita mer, vilket medför uppfattningen att flickor kan mer om bild. För pojkar är de könsnormerade fritidssysslorna att vara fysiskt aktiva på olika sätt och uppfattningen är att det bara är någon enstaka kille som är bra på bild.⁴¹ Det bör förtydligas att könsnormerna ser något olika ut vid landsbygdsskolan och stadsskolan men gemensamt för de båda skolorna är att både lärare och elever positionerar att sitta och rita som feminint då det oftast är flickor som gör detta som fritidssyssla.⁴² I skolorna ser könsnormerna och bildundervisningen olika ut men i talet om bildämnet framträder inga skillnader, bildpraktiken görs feminin genom skolornas gemensamma föreställningar om att det handlar om att uttrycka sina känslor och personlighet.⁴³

2.2.3 Maskuliniteter i bildämnet

De olika könsnormerna som framträder i Wikbergs avhandling är som ovan nämnt att bildämnet anses feminint då det är mest flickor som har bildrelaterade fritidssysslor. Många av eleverna som är pojkar vid både landsbygdsskolan och stadsskolan har åsikter om att det inte passar lika bra för en pojke att teckna eller rita på fritiden som för flickor. Vidare framgår det att det finns olika men ändå snarlika uppfattningar om maskuliniteter hos pojkarna vid landsbygdsskolan och stadsskolan i anknytning till vad en pojke bör ha för fritidssysslor. Några pojkar vid landsbygdsskolan anser att normen är jakt, fiske och skogsbruk, och att det därför skulle vara ovanligt att pojkar skulle rita på fritiden. Pojkarna pratar skämtsamt om att pappa skulle bli glad om hans son skulle sitta inomhus och rita istället för att vara utomhus. Vidare i samtalet om maskulina fritidssysslor betonas det av pojkarna i landsbygdsskolan att pojkar i städer kanske hellre ritat mer än pojkar i mindre samhällen/glesbygd på landsbygden, vilket leder till att pojkarna i städerna blir av en feminin maskulinitet.⁴⁴

Några pojkar vid både landsbygdsskolan och stadsskolan hävdar att flickorna i klassen är duktiga på bild för att de har suttit och tränat och genom hårt arbete blivit duktiga. När pojkarna pratar om vilka pojkar i klassen som är duktiga i bild framstår dessa som talangfulla och begåvade utan ansträngning. Pojkarna som är begåvade utan ansträngning och flickorna som har blivit begåvade av att ha suttit och tränat utgör maskulina och feminina positioner i

⁴¹ Wikberg. 2014, 103-104.

⁴² Ibid, 103, 105.

⁴³ Ibid, 222-223.

⁴⁴ Ibid, 104-105.

bildämnet. Träning som kräver ansträngning och därför disciplin anses feminint och begåvning utan ansträngning anses maskulint.⁴⁵

Medieelevers subjektsskapande

Annika Hellman studerar bland annat könade elevpositioner och *elevers subjektsskapande* i medieinriktad bildundervisning.⁴⁶ Hellman förklarar subjektsskapande som ”Genom kategoriseringar skapas en ordning och meningsstruktur som underlättar för oss när vi navigerar genom omvärlden.”⁴⁷ Hellman exemplifierar detta med igenkännandet av talet om elever som omotiverade eller ambitiösa ur en skolkontext. I sin avhandling använder Hellman ett post-strukturalistiskt angreppssätt där subjektet formas genom språk, makt och diskursiva sammanhang till så kallade subjektspositioner:

Subjektivitet innebär i detta sammanhang att anpassning krävs för att kunna vara en del av diskursens ordning. Indelningen av kön kan ses som en sådan ordning, som möjliggör och begränsar vilka handlingar och yttranden som blir möjliga i en viss kontext. I den meningen skapas subjektet genom diskursiva formationer.⁴⁸

Eleven som subjektsposition utmärks av att eleven har kunskapsbrist och förväntas vilja lära sig och utvecklas men med en poststrukturalistisk utgångspunkt är subjektsskapandet rörligt och föränderligt.⁴⁹ Hellman har gjort tre delstudier i sin avhandling där den första och andra delstudien handlar om elevernas subjektspositioner, femininitet och maskulinitet i bildämnet. Delstudie ett handlar om subjektspositionen som medieelev på det estetiska programmet. Hellman förklarar att ”Subjektspositionen som medieelev på estetiska programmet artikuleras ibland genom talet om att vara omotiverad” och ”i flera fall synliggjordes positionen som omotiverad som en maskulint kodad aspekt”.⁵⁰ Hellman förklarar vidare att de mer maskulint kodade elevpositionerna (omotiverade medieelever) gjordes genom elevers tal att skolan är meningslös. Anledningen är att eleverna är genom skolans institution positionerade som ”bristfälliga” även om eleverna är framgångsrika utanför skolan och talar om framtiden med arbete i mediebranschen.⁵¹ När Hellman jämför de maskulint kodade med de feminint kodade positionerna framgår det att maskulina positioner konstruerades huvudsakligen genom

⁴⁵ Wikberg. 2014, 106-107.

⁴⁶ Hellman, Annika. *Visuella möjlighetsrum: gymnasieelevers subjektsskapande i bild och medieundervisning*. Diss., Göteborgs universitet, 2017, 13.

⁴⁷ Ibid, 14.

⁴⁸ Ibid, 14.

⁴⁹ Ibid, 101.

⁵⁰ Ibid, 102.

⁵¹ Ibid, 102.

talet om att vara teknisk och mediekunnig med professionellt språk och tekniska termer. De feminint kodade positionerna handlar mer om fotografisk bild, komposition och design där innehåll och uttryck är centralt. Det viktigaste resultatet av de maskulina respektive feminina positionerna är att det i båda fallen synliggjordes en stark önskan om att arbeta med bild och media i framtiden.⁵²

Skateboardmaskulinitet i bildsalen

I delstudie två följde Hellman en grupp skateboardkillar i bildundervisningen och analyserade maskulinitetsrelationer i bildsalen och i enskilda skateboardfilmer som var killarnas bilduppgift. Här uttrycks en annan maskulinitet än i delstudie ett med medieeleverna. Hellman kallar maskuliniteten i delstudie två för ”skateboardmaskulinitet” där kroppen spelar en central del i konstruktionen av maskuliniteten. Hellman förklarar att ”genom visuell kultur, klädsel, sätt att röra sig i såväl klassrummet som i skateboardvideon synliggjordes kroppen som en yta för maskulin performativitet”.⁵³ Skateboardmaskuliniteten hos killarna artikuleras som en motbild till hegemonisk maskulinitet med det att de sitter nära varandra, har fysisk kroppskontakt genom olika sätt att hälsa och ge gruppkramar. På det viset är det enligt Hellman en cool outsidersmaskulinitet. Samtidigt synliggjordes det en *hegemonisk* typ av maskulinitet hos skateboardkillarna i bildsalen genom att de visade ett ointresse för undervisningen samt ointresse för alla personer utanför skateboardkillarnas grupp.⁵⁴ *Hegemoni* förklaras av Nationalencyklopedin som ledning, överbefäl och ledarskap,⁵⁵ vilket i fallet om maskuliniteter används ofta som den maskulina norm som är högst eftersträvansvärd för män eller som den dominerande maskuliniteten.

I både delstudie ett och två framkommer det att medieeleverna och skateboardkillarna uttrycker ett större intresse för entreprenörskap och/eller bedrifter utanför skolan och att därför värderas skola och utbildning lågt. Eleverna vill hellre lyckas med egna karriärsval på egna villkor och gör motstånd mot ”vanliga” och ”tråkiga” yrken.⁵⁶ Hellman förklarar att:

Starka normer råder i både skola och samhälle om hur exempelvis kön bör ageras. I skolan produceras och konstrueras könade elevkategorier, där det finns vissa normer om den ideala eleven. Subjektivering sker då elever förväntas bli formade av utbildningen till föreställningen om den ideala eleven, och även vilja reglera sig själva efter denna norm. Samtidigt producerar skolan

⁵² Hellman. 2017, 103.

⁵³ Ibid, 107.

⁵⁴ Ibid, 107-108.

⁵⁵ Hegemoni. Nationalencyklopedin, 2018.

⁵⁶ Hellman. 2017, 109.

mening och kunskap; genom tillgång till ny kunskap kan elever aktualisera nya sätt att förstå och orientera sig i omvärlden, och få tillträde till nya eller andra subjektspositioner och kunskapsområden.⁵⁷

I skolans utbildningssystem finns det risker att lärare identifierar och uppmuntrar vissa uttryck för elevers subjektspositioner, vissa får erkännanden medan andra ses som mer problematiska som exempel duktiga flickor och omotiverade estetelever.⁵⁸ Med gymnasiereformen 2011 ökade denna typ av särskiljande och isärhållning av elever på en strukturell nivå med indelningen i lärlingsprogram, yrkesprogram och högskoleförberedande program vilket medför att elever blir ”inordnade i konstruerade kategorier i samhället redan som 16-åringar då de väljer gymnasieprogram”.⁵⁹ Hellman förklarar att:

Genom mer eller mindre omedvetna performativa handlingar i vardagen är det lätt att som lärare befästa kategoriseringar av elever i skolan, hellre än att utmana dem. Elever förväntas reglera sig själva och samtidigt inordnas i kategorier som svag/stark eller motiverad/omotiverad genom en neoliberal sanningsregim i skolan. Det är därför angeläget att i en lärarposition ständigt återkomma till dessa frågor, och att utveckla strategier för att ta fasta på de produktiva potentialer och framtida möjlighetsutrymmen som samtidigt existerar genom skolans maktrelationer.⁶⁰

Hellman hävdar att det är viktigt att i lärarpositioner vara medveten om komplexiteten i hur maktstrukturer både verkar ordnande och begränsande samtidigt som undervisningen innebär möjligheter. Ett pedagogiskt arbete (i detta fall med medieinriktad bildundervisning) möjliggör att tillfälligt sätta gymnasieskolans subjektspositioner i rörelse. Stereotypa föreställningar om hur elever i gymnasiet inriktningar och olika kategorier av program förväntas vara kan förändras och vara ombytliga.⁶¹

2.3 Estetiska programmet som ett högskoleförberedande program

Denna del redogör i kronologisk ordning för grundskolans och gymnasieskolans värderingar och uppdrag samt för bildämnet och det estetiska programmets syften och centrala innehåll.

2.3.1 Läroplanen för grundskolan 2011, bildundervisning

Den aktuella läroplanen för bildundervisning i grundskolan började gälla under höstterminen 2011. Syftet med bildundervisningen i Lgr 11 är bland annat att ”eleverna utvecklar kunskaper

⁵⁷ Hellman. 2017, 114.

⁵⁸ Ibid, 114-115.

⁵⁹ Ibid, 115.

⁶⁰ Ibid, 115.

⁶¹ Ibid, 115.

om hur bilder skapas och kan tolkas”, samt att eleverna ska ”få erfarenheter av visuell kultur där film, foto, design, konst, arkitektur och miljöer ingår.”⁶² Bildundervisningen i Lgr 11 syftar alltså inte enbart till att eleverna ska utveckla sin kreativitet genom bildskapande, en stor del av kursplanen syftar till att eleverna utvecklar förståelser för bildbudskap och kritiskt granskande.⁶³ I årskurserna 7-9 i grundskolan beskriver Lgr 11 olika syften med bildundervisningen där det centrala innehållet bland annat betonar bildanalys. Bildanalys ska innehålla undervisning om bildanalytiska ord och begrepp samt läsning och samtal om bilders utformning och budskap, massmediers budskap och påverkan, tolkning och kritisk granskning av bilder, bilder som behandlar frågor om identitet, sexualitet, etnicitet och maktrelationer.⁶⁴

Bildundervisningen i grundskolan ska, liksom alla andra ämnen i Lgr 11, utgå från Lgr 11:s värdegrunder, uppdrag, mål och riktlinjer som skola och i undervisning.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.⁶⁵

Bildundervisningen i grundskolan har som ovan förklarat ett syfte, inte minst som en grund för fortsatt utbildning.⁶⁶ Vid övergången mellan skolformer ska de berörda skolorna ”utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande”⁶⁷ vilket även gäller när eleverna i högstadiet går över till att välja gymnasieprogram och/eller kommer ut i arbetslivet.

2.3.2 Läroplanen för gymnasiet 2011, estetiska programmet

Det estetiska programmet i gymnasiet är högskoleförberedande och innehåller fem inriktningar; bild och form, dans, estetik och media, musik samt teater. Vid examen från det estetiska programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst konstnärliga,

⁶² Lgr. 2011, 28.

⁶³ Ibid, 28.

⁶⁴ Ibid, 30.

⁶⁵ Ibid, 9.

⁶⁶ Ibid, 13-14.

⁶⁷ Ibid, 16, 17.

humanistiska och samhällsvetenskapliga områden.⁶⁸ Utbildningen i det estetiska programmet ska utveckla elevernas kunskaper i att med estetiska uttrycksmedel skapa, uppleva, kommunicera och tolka konst och kultur såväl individuellt och som i grupp. Det estetiska programmet ska också ge eleverna ”kunskaper i och om de estetiska uttrycksformerna och om människan i samtiden, i historien och i världen utifrån konstnärliga, kulturella och kommunikativa perspektiv”.⁶⁹

Det ovan beskrivna om det estetiska programmet är generell information som gäller de fem estetiska inriktningarna. Lgy 11 skriver om inriktningen bild och formgivning att:

Inriktningen bild och formgivning ska ge fördjupade kunskaper i två- och tredimensionella bildframställningstekniker. Den ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sig och kommunicera visuellt samt att uppleva, tolka och reflektera över visuella uttryck ur olika perspektiv. Inriktningen ska ge kunskaper om det breda bildområdet samt dess tillämpningar och kombinationsmöjligheter i den mångskiftande visuella kulturen. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på någon eller några delar av bildområdet.⁷⁰

I varje gymnasialt utbildningsprogram ska eleverna utföra ett gymnasiearbete som ska visa att eleverna är förberedda för högskolestudier. Gymnasiearbetet i det estetiska programmet syftar i första hand till att eleverna ska förbereda sig för högskolestudier inom det konstnärliga, humanistiska eller samhällsvetenskapliga området.⁷¹ Eleverna ska planera och utföra gymnasiearbetet på ett sätt som att det utgår från de centrala kunskapsområdena i programmet och vid redovisningen av gymnasiearbetet ska eleverna vara förberedda på ett redovisningssätt som förekommer inom relevanta högskoleutbildningar och universitet.⁷²

2.4 Statistik – antagning efter kön i estetiska programmet

Statistiken över pojkars och flickors antagningar i det estetiska programmet kan belysa att bild är ett feminint ämne. Statistiken som har hämtats från Skolverket visar i Tabell 1 nedan att från läsåret 2006-2007 till läsåret 2016-2017 är majoriteten av eleverna flickor på det estetiska programmet i Sverige.

⁶⁸ Lgy. 2011, 227.

⁶⁹ Ibid, 227.

⁷⁰ Ibid, 227-228.

⁷¹ Ibid, 228.

⁷² Ibid, 228, 230-231.

Antal elever i estetiska programmet efter kön.			
Läsår	Flickor	Pojkar	Totalt
2006-2007	4425	2017	6442
2007-2008	4052	1821	5873
2008-2009	3813	1784	5597
2009-2010	3582	1675	5257
2010-2011	3138	1593	4731
2011-2012	6542	3578	10120
2012-2013	6109	3108	9217
2013-2014	5408	2794	8202
2014-2015	4974	2666	7640
2015-2016	4662	2484	7146
2016-2017	4612	2473	7085

Tabell 1: Antal elever i det estetiska programmet årskurs 1, antagning efter kön.

Under dessa tio läsår har det alltså varit ungefär dubbelt så många flickor än pojkar som har gått det första året på det estetiska programmet i gymnasiet. Statistik i det estetiska programmets inriktningar visar att i bland annat bild och form, musik och dans är det i majoritet flickor mot pojkar som har gått den första årskursen. På Skolverkets hemsida finns det ingen statistik att finna om antalet elever per kön i årskurs 1 i inriktningarna bild och formgivning, musik och dans från innan läsår 2011, därför visas endast statistik från de sex läsåren från 2011 till 2017.

Antal elever i estetiska programmet med inriktning bild och form i åk 1 efter kön.			
Läsår	Flickor	Pojkar	Totalt
2011-2012	1113	384	1497
2012-2013	1131	403	1534
2013-2014	977	386	1363
2014-2015	999	386	1385
2015-2016	1011	399	1410
2016-2017	1081	401	1482

Tabell 2: Antal elever i det estetiska programmet med inriktning bild och formgivning i årskurs 1, antagning efter kön.

Tabell 2, 3 och 4 nedan visar statistik om hur många pojkar respektive flickor som gick det första året i det estetiska programmet med inriktningen bild och formgivning (tabell 2), musik (tabell 3) och dans (tabell 4).

Antal elever i estetiska programmet med inriktning musik i åk 1 efter kön.			
Läsår	Flickor	Pojkar	Totalt
2011-2012	1858	1757	3615
2012-2013	1793	1456	3249
2013-2014	1725	1263	2988
2014-2015	1608	1103	2738
2015-2016	1570	1005	2575
2016-2017	1540	972	2512

Tabell 3: Antal elever i det estetiska programmet med inriktning musik i årskurs 1, antagning efter kön.

Antal elever i estetiska programmet med inriktning dans i åk 1 efter kön.			
Läsår	Flickor	Pojkar	Totalt
2011-2012	446	37	483
2012-2013	454	30	484
2013-2014	392	19	411
2014-2015	419	33	452
2015-2016	372	26	398
2016-2017	330	25	355

Tabell 4: Antal elever i det estetiska programmet med inriktning dans i årskurs 1, antagning efter kön.

Tabellerna ovan ger en bild av hur det ser ut i det estetiska programmets inriktningar. Det är intressant att se hur fördelningen av könen skiljer sig mellan de olika estetiska inriktningarna. Den inriktningen som är mest könsmärkt är dans där statistiken tydligt visar att det är numerärt ojämnställt mellan flickor och pojkar, det är nästan bara flickor som går inriktningen dans i årskurs 1 på gymnasiet. Bild och formgivning är likt dans en inriktning med majoritet flickor även om det är något fler pojkar i bild än dans. Inriktningarna bild och formgivning och dans är därför statistiskt sett de mer feminina inriktningar än musik som är den mest numerärt jämställda inriktningen mellan flickor och pojkar. Däremot visar statistiken i Tabell 3 en förändring i antalet pojkar och flickor i inriktningen musik mellan år 2011 och 2016. Det var nästan lika mycket flickor och pojkar i musikinriktningen 2011 men vid 2016 var det ungefär två tredjedelar flickor och en tredjedel pojkar. Något har skett under åren mellan 2011 och 2016 som tyder på denna förändring, den mest numerärt jämställda inriktningen i det estetiska programmet har vid 2016 förändrats så att hela programmet kan anses mer feminint utifrån denna statistik.

3 Teori

Detta kapitel redogör för studiens teoretiska perspektiv som är genusteori med fokus på maskuliniteter. Det första delkapitlet redogör för genusteori och förklarar hur könsnormer om kvinnligt och manligt skapas och upprätthålls som femininiteter och maskuliniteter. Nästa delkapitel ger en djupare inblick i maskuliniteter samt hur maskuliniteter skapas och upprätthålls i skolan.

3.1 Genusteori

Genus handlar om de föreställningar som knyts till kvinnor/kvinnligt och män/manligt, men också om värderingar och makt, det är vad som utgör genussystemet.⁷³ Det finns två grundläggande principer i genussystemet:

1. Isärhållande (dikotomi)
2. Hierarki (rangordning)

Isärhållande syftar på att manligt och kvinnligt är ett motsatspar, det ses som två skilda saker. Hierarki avser att mannen är normen för det mänskliga och allmängiltiga vilket gör kvinnan till en avvikelse från normen (det normala). Manligt genus har därmed en högre status än kvinnligt genus.⁷⁴ Dessa två principer finns alltid med oss och präglar vårt sätt att tolka samhället och tillvaron. Bronwyn Davis förklarar hur genus fungerar och menar att:

Kön (genus) är en del av den sociala strukturen samtidigt som det är någonting som skapas av individer och inom individer när de lär sig de diskursiva praktiker genom vilka den sociala strukturen skapas och upprätthålls. Den sociala strukturen är inte skild ifrån individerna som gör den. Den är inte en "sak" som kan tvingas på människor, men den har ändå en påtaglig styrka. Människor kan inte bortse ifrån den sociala strukturen. De kan välja att följa eller att förändra strukturen, men de måste alltid vara medvetna om att den begränsar vad en individ eller en grupp kan göra.⁷⁵

Maria Hedlin har en enklare definition på genus och uttrycket "att göra kön". Hon förklarar att genus skapas genom att vi alla är involverade i ett kvinnlighets- och manlighetsgörande, att "göra kön" som det också uttrycks.⁷⁶ Vidare förklarar Hedlin att "eftersom femininitet ("kvinnlighet") och maskulinitet ("manlighet") inte är något som finns i människors väsen måste de ständigt "göras".⁷⁷ Att göra kön eller genus är ett resultat av att människor förhåller

⁷³ Hedlin, Maria. *Lilla genushäftet 2.0: om genus och skolans jämställdhetsmål*. Linnéuniversitetet, 2010, 16.

⁷⁴ Ibid, 17.

⁷⁵ Davies, Bronwyn. *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm: Liber AB, 2003, 26.

⁷⁶ Hedlin, 2010, 22.

⁷⁷ Ibid, 22.

sig till och ger uttryck för dominanta könsnormer som innebär att kvinnor och män ska bete sig på vissa men skilda sätt. Hedlin hävdar att upprätthållandet av könsnormer:

kan ske på ett oreflekterat sätt, men samtidigt krävs dessa gestaltningar för att vi ska fortsätta uppfatta femininitet och maskulinitet som något självklart och naturligt. På detta vis förs könsnormerna vidare av både kvinnor och män.⁷⁸

Normer är något vi människor anpassar oss till för att bli accepterade i umgänge med andra personer och på andra platser, det finns många olika normer som kretsar kring kultur, kön, och samhällen. Med normerna kommer det ”koder” om vad som uppfattas som normalt och allt utanför det är avvikande eller icke-normalt. Det finns möjligheter att förhålla sig på olika vis till normerna. Hedlin förklarar att ”genusrelaterade förväntningar och normer förhandlas när vi antingen anpassar oss till, eller utmanar, etablerade femininitets- och maskulinitetsmönster.”⁷⁹ Det är viktigt att här klargöra att könsnormer inte är entydiga, de är många och föränderliga. Det finns inte bara en femininitet och en maskulinitet utan man talar om femininiteter och maskuliniteter eftersom att det finns många olika av dessa på global, regional, lokal nivå.⁸⁰

3.2 Maskuliniteter

3.2.1 Maskuliniteter bakgrund

Enligt sociologen R.W. Connell finns det flera olika typer av maskuliniteter.⁸¹ Maskuliniteter konstrueras olika i olika kulturer samt i olika tidsperioder i historien, därför förväntas det finnas mängder av olika maskuliniteter i multikulturella samhällen och som definieras på olika sätt av människor i olika samhällen. Olika maskuliniteter existerar inte bara i olika samhällen utan lika mycket inom samhällets arenor som skolor, arbetsplatser och etniska grupper. Inom dessa samhällseliga arenor finns det olika sätt att lära sig bli en man, olika föreställningar om jaget och olika sätt att använda den manliga kroppen.⁸² Connell menar att mellan dessa maskuliniteter finns det en hierarki på det sättet att vissa maskuliniteter är dominanta medan andra är underordnande men framför allt finns det vissa *hegemoniska* maskuliniteter som är mest eftersträvarsvärd av många män.⁸³ Den hegemoniska maskulinitetens dominans över andra typer av maskuliniteter kan ske indirekt men även våldsamt med exemplifiering på

⁷⁸ Hedlin. 2010, 22.

⁷⁹ Ibid, 22.

⁸⁰ Connell, Robert William. & Messerschmidt, James W. Hegemonic masculinity: rethinking the concept. *Gender and Society*, vol 19, No. 6 (2005): 829-859.

⁸¹ Connell, Robert William. *The men and the boys*. UK Cambridge: Blackwell Publishers, 2000, 10.

⁸² Ibid, 10, 11-14.

⁸³ Ibid, 10-11.

homofobiska tendenser i vissa kulturer.⁸⁴ Den hegemoniska maskuliniteten är ett ideal som få förkroppsligar, men som alla förhåller sig till. Det finns många andra maskuliniteter som förekommer och produceras samtidigt, bland annat många olika typer av marginaliserade maskuliniteter och underordnade maskuliniteter till den hegemoniska. Den vanligaste underordnade maskuliniteten i amerikansk och Europeisk kultur är gaymaskulinitet.⁸⁵

I anknytning till hegemonisk maskulinitet som eftersträvansbar för män förklarar Connell att det finns problem i att definiera maskuliniteter direkt med män och manliga egenskaper. Kritik har riktats mot definieringen av att maskulinitet är lika med män och Connell menar att om vi inte slutar definiera maskulinitet med män måste vi erkänna att maskulin identitet och beteende går att finna hos biologiskt könade kvinnor liksom att femininitet finns hos biologiskt könade män.⁸⁶ Vidare menar Connell att utan begreppen maskulinitet och femininitet skulle det inte gå att diskutera tvetydigheten om genus och då skulle vi bara uppfinna nya begrepp som fyller samma funktion.⁸⁷

Skolan och maskuliniteter

Olika maskuliniteter förekommer på olika sätt i samhällets olika arenor och kulturer, som en skola som exemplifierades ovan. Den brittiske forskaren inom genus och utbildningsvetenskap Jon Swain skriver om brittiska skolor och hur maskuliniteter skapas på olika vis i skolans miljö och hur dessa maskuliniteter används på olika vis i pojkars uppfostran/uppväxt till att bli män.⁸⁸ I skolan finns det en hierarki som skapar och upprätthåller dominans och underordning,⁸⁹ vilket definierar skolans, som institution, genussystem.⁹⁰ Skolan som en institution formas av specifika sociokulturella, politisk ekonomiska och historiska förhållanden bland unika uppsättningar av personal per skola samt återgivna regler, rutiner och förväntningar. Detta i kombination med skolornas egna resurser påverkar hur elever lever och upplever sin tid i skolan. Genom detta är skolornas genussystem snarare en arena för ombytlighet än permanenta

⁸⁴ Connell. 2000, 11.

⁸⁵ Ibid, 30-31.

⁸⁶ Ibid, 15-17.

⁸⁷ Ibid, 17.

⁸⁸ Swain, Jon. Masculinities in education. I *Handbook of studies on men & masculinities*, Michael S. Kimmel, Jeff Hearn, R.W. Connell (red.), 213-229. London: Sage Publications, 2005, 215.

⁸⁹ Connell. 2000, 29.

⁹⁰ NE, *Genussystem* – begrepp för att beteckna den sociala struktur som rör kön och som skapar en sorts reglering av män och kvinnor i samhället, på arbetsplatsen och på individnivå. Genussystem i skolan kan förklaras genom att kvinnliga och manliga lärare, rektorer och övrig personal tillskrivs olika roller och positioner på arbetsplatsen och av arbetsplatsen.

tillstånd,⁹¹ och därigenom finns det olika alternativ eller möjligheter för olika maskuliniteter i varje skola.⁹²

Det finns enligt Connell fyra olika komponenter i varje skola som tillsammans skapar skolans genussystem och i sin tur skapandet av olika maskuliniteter. Komponenterna är *maktrelationer*, *arbetsdelningen*, *emotionella mönster* och *symbolik* och finns mellan lärare, elever och skolsystemets högre positioner.⁹³

Maktrelationer hos lärare handlar bland annat om auktoritetspositioner där ett viktigt mönster är associationerna mellan maskulinitet och makt, och därigenom skapades vår historia av fler män än kvinnor i skolsystemens högt uppsatta positioner. Hos elever kan man se samma typ av maktrelation men det handlar om hur mönster av dominans, kränkningar och kontroll över resurser ser ut hos elever för att bibehålla en typ av hegemonisk maskulinitet.

Arbetsdelningen syftar på en uppgiftsspecialisering som finns mellan lärare där kvinnor är till största del koncentrerade till feminina skolämnen som hemkunskap och litteratur, och männen är koncentrerade till maskulina skolämnen som naturvetenskap och teknik. I klassrummet finns denna arbetsdelning från lärare till elever där lärarna exempelvis ber de större och/eller starkare pojkarna möblera om klassrummet eller hjälpa till med tunga lyft.

Emotionella mönster kan upptäckas i undervisning som att vissa känslor och beteenden associeras med vissa lärarroller i skolan. En annan typ av emotionella mönster som visas i skolan är känsloregler att homosexualitet inte går ihop med maskulinitet.

Den sista av de fyra komponenterna är *symbolik* som syftar på att skolan tar över genuskoder från en vidare kultur liksom att skolan skapar egna genuskoder. Särskilt förekommande i utbildningssammanhang är den symboliska strukturen och genuskodningen att vissa ämnen definieras som feminina och andra som maskulina.⁹⁴ Idrottsämnet har stor betydelse för genussymboliken då det ofta kodas som ett maskulint skolämne. Dessa fyra komponenter skapar tillsammans skolans genussystem och därigenom skolans institutionella maskulinitets-

⁹¹ Connell. 2000, 152-153.

⁹² Swain. 2005, 215.

⁹³ Connell. 2000, 153.

⁹⁴ Ibid, 153-154.

definitioner. Dessa definitioner är inte personliga utan de finns som social fakta som elever blir delaktiga i endast genom att vara i skolan.⁹⁵ Swain vill tillföra en till komponent, elev till elev relationer som han kallar "peer groups" – ungefär kamratgrupper.

Swain hävdar att utöver Connells fyra komponenter som skapar skolans genussystem spelar elevers kamratgrupper på skolan stor roll i skapandet av maskuliniteter. Varje kamratgrupp har sin egen kulturella identitet eller livsstil med delade värderingar och intressen som skapar innehåll i betydelsen av att vara en kille.⁹⁶ Swain hävdar att kamratgrupperna har större inflytande över barns identitetsskapande än vad barnens föräldrar har eftersom att skapandet av maskuliniteter sker primärt i kollektiv som pojkars kamratgrupper.⁹⁷ Därför är kamratgruppen den huvudsakliga skaparen av könsdefinitioner snarare än den enskilda killen eller barnet, och av den anledningen kan man se att vissa pojkar har olika beteenden när de är ensamma än när de umgås i kamratgruppen.⁹⁸ Många pojkar strävar efter att vara en genomsnittlig pojke på skolan och lika som de andra pojkarna utanför skolan, för att undvika att bli positionerad som annorlunda eller onormal. Detta skapar en paradox i pojkarnas försök att skapa sin egen identitet när de inte kan vara för annorlunda och är medvetna om att de måste vara "normala" och "vanliga" inom de strikta koderna fastställda i sin egen kamratgrupp.⁹⁹

⁹⁵ Connell. 2000, 154-155.

⁹⁶ Swain. 2005, 217.

⁹⁷ Ibid, 217.

⁹⁸ Ibid, 217.

⁹⁹ Ibid, 217.

4 Metod

I min undersökning har jag genomfört en kvalitativ halvstrukturerad intervju med en fokusgrupp bestående av tre bild-estet elever på gymnasiet från blandade klasser årskurs 1-3. I detta avsnitt presenteras vad metoderna består av och hur jag valt att använda mig av dem i min studie.

4.1 Halvstrukturerad livsvärldsintervju och fokusgrupper

Halvstrukturerad livsvärldsintervju

*”Den kvalitativa forskningsintervjun söker förstå världen från undersökningspersonernas synvinkel, utveckla mening ur deras erfarenheter...”*¹⁰⁰ En halvstrukturerad livsvärldsintervju är en intervjumetod där deltagarna är med i ett samtal som liknar ett ostrukturerat vardagssamtal men innehåller ett specifikt syfte vilket gör att samtalet eller intervjun blir halvstrukturerad. Intervjun utförs enligt en intervjuguide där det specifika syftet beskrivs genom teman och förslag på frågor i samtalet, på det viset är den halvstrukturerade livsvärldsintervjun ”varken ett öppet vardagssamtal eller ett slutet frågeformulär.”¹⁰¹

Fokusgrupper

Fokusgrupper är en intervjumetod där en grupp människor samtalar om ett på förhand angivet ämne av samtalsledaren som inleder samtalet. Samtalsledaren är inte en traditionell intervjuare som strikt styr samtalet utan det är deltagarna som ska styra samtalet utifrån samtalsledarens bestämda ämne.¹⁰² Fokusgrupper är en forskningsteknik som används inom samhällsvetenskaplig forskning för att studera människors föreställningar, attityder och värderingar om ett ämne som är förbestämt av forskaren.¹⁰³ En fokusgrupp är ett gruppsamtal som kan vara strukturerat i olika grad, det finns ostrukturerad och strukturerad fokusgruppsintervju, liksom att gruppsamtalen kan vara arrangerade och formella eller informella.¹⁰⁴ I fokusgrupper som är strukturerade är samtalen mer styrda av forskaren än i fokusgrupper som är ostrukturerade där samtalet är mer en arrangerad gruppdiskussion. Alla fokusgrupper är formella och arrangerade

¹⁰⁰ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur AB, 2014, 17.

¹⁰¹ Ibid, 19, 45, 165.

¹⁰² Wibeck, Victoria. Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod. (2:a uppl.) Lund: Studentlitteratur, 2010, 11.

¹⁰³ Ibid, 25-26.

¹⁰⁴ Ibid, 28.

då det är en forskningsmetod där en forskare har ett förbestämt syfte med gruppdiskussionen eller samtalet.

Kombinationen halvstrukturerad livsvärldsintervju och fokusgrupp

Det går att kombinera fokusgrupp som intervjumetod med andra metoder, exempelvis inför en enkätundersökning eller med andra metoder. I min studie har jag valt att kombinera halvstrukturerad livsvärldsintervju med en ostrukturerad och arrangerad fokusgrupp. Fokusgruppen är arrangerad i denna studie med att jag har valt att kontakta några pojkar som går det estetiska programmets inriktning bild och form. I intervjun är jag intresserad av att ta reda på pojkarnas erfarenheter och upplevelser (deras livsvärldar) om ämnet som samtalet ska bestå av. På grund av att jag på förhand har bestämt ämnet och frågorna som deltagarna ska samtala kring, och att jag är inte med och samtalar i intervjun mer än att ställa nya frågor, blir samtalet en halvstrukturerad livsvärldsintervju med en arrangerad fokusgrupp.

4.3 Urval och avgränsningar

I min studie har jag valt att intervjua gymnasieelever på det estetiska programmets inriktning bild och formgivning. Jag har valt att avgränsa studien till att endast intervjua pojkar för att tydligare få deras perspektiv på hur det är att vara pojke på ett gymnasieprogram som är knutet till femininitet.

Jag har valt att intervjua en grupp pojkar från blandade årskurser i gymnasiet, årskurs 2 och årskurs 3, som går samma gymnasieprogram på samma skola. Eftersom att deltagarna utgör en homogen grupp kan det underlätta för dem att dela sina åsikter med varandra då de har gemensamma erfarenheter och intressen.¹⁰⁵

Vid rekrytering av gruppmedlemmar hade jag som utgångspunkt att få fyra intresserade deltagare men det var bara tre deltagare som var intresserade. Anledningen till att jag vill intervjua en liten grupp är att jag vill att deltagarna ska känna sig bekväma att prata med varandra och få en känsla av samhörighet, för att underlätta samtalet i gruppen.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Wibeck. 2010, 63.

¹⁰⁶ Ibid, 30,61-62.

4.4 Forskningsetiska principer

Denna studie förhåller sig till olika krav för god forskningssed då forskningen behandlar människor.

Ett av kraven är att forskaren ger information och berättar om deltagarnas uppgifter i medverkandet i studien, att deltagandet är frivilligt samt att deltagarna har rätt att avbryta medverkandet särskilt då intervjun spelas in.¹⁰⁷ Detta är av stor vikt då min studie behandlar intervjufrågor som kan anses vara känsliga av deltagarna då frågor om deltagarnas erfarenheter och upplevelser kommer att ställas.

I och med att jag använder mig av metoden fokusgrupp har jag skickat ut ett följebrev till deltagarna där all information om studien finns. Informationen i följebrevet innehåller mitt namn och kontaktuppgifter, studiens syfte, hur studien ska genomföras, studiens bidragande till ny forskning, vad deltagandet i studien innebär för uppgifter, att studien är frivillig och anonym. Min studie ser också till att följa kravet om sekretess enligt personuppgiftslagen på alla deltagares personuppgifter i undersökningen.¹⁰⁸ Deltagarna kommer att anonymiseras då de är gymnasieelever och då intervjufrågorna kan anses vara känsliga och jobbiga att svara på.¹⁰⁹ Eventuella personuppgifter från deltagarna som samlas in kommer endast att användas i arbetet med att rekrytera deltagare till studien och ej i andra syften. I denna studie kommer inga personuppgifter behandlas i forskningsändamål, deltagarnas egentliga namn kommer att bytas ut.¹¹⁰

4.5 Material och tillvägagångssätt

I arbetet med metoden och förarbetet med fokusgruppintervjuerna har jag tagit kontakt med lärare på olika gymnasieskolor och frågat om deras godkännande för mig att besöka och anordna en fokusgruppintervju med skolans elever. Jag har skrivit ett informationsbrev (följebrev) som innehåller all information om studien som deltagarna och berörda lärare behöver tillsammans med mina kontaktuppgifter. Jag skickade ut informationsbrevet till bildlärarna och till pojkarna som var intresserade av att delta i min undersökning på den gymnasieskolan som jag fick besöka. Efter att jag hade fått ett godkännande av bildlärarna på

¹⁰⁷ God forskningssed. Vetenskapsrådet. Stockholm, 2017, 27.

¹⁰⁸ Ibid, 26, 40-41, 71.

¹⁰⁹ Ibid, 27, 40-41, 71.

¹¹⁰ Ibid, 27, 40-41.

gymnasieskolan att jag fick träffa deras elever och göra intervjun på skolan tog jag kontakt med eleverna via mail, sms och telefonsamtal. Det var tre pojkar som ville delta i intervjun och jag hörde mig för till dem om de hade önskemål på tid och plats för intervjun. När jag kommunicerade med deltagarna (pojkarna) var jag noga med att berätta all information om intervjun och min studie, att det är frivilligt och anonymt, att samtalet ska spelas in samt att de får vara med och bestämma hur intervjun ska hållas. Den lämpligaste tiden för intervjun inträffade när två av deltagarna hade rast och en hade en lång lektion. Jag kontaktade den berörda läraren och frågade om godkännande att ha intervjun under lektionstid vilket fungerade bra. Den avsatta tiden för mötet med deltagarna var ungefär 60 minuter.

Jag hade formulerat intervjufrågor utifrån mitt syfte och frågeställningar som också var ämnet för samtalet i fokusgruppen. Intervjun inleddes med att jag introducerade mig för deltagarna och delade ut informationsbrevet så att deltagarna kunde läsa om intervjun och studien igen om de behövde. Jag berättade om min studie och hörde mig för om deltagarna kände sig bekväma med att jag skulle spela in samtalet och jag frågade om de hade några frågor innan vi började samtalet. Samtalet började med att jag berättade för deltagarna att jag hade startat inspelningen och sedan ställde jag inledande frågor till deltagarna så att de skulle bli bekväma att prata med mig och varandra. Allt efter som samtalet fortskred ställde jag frågor om ämnet och deltagarna pratade med varandra.

Den inspelade intervjun blev ca 45 minuter lång och när det var ungefär 5-10 minuter kvar på mötet stängde jag av inspelningen och frågade deltagarna om de hade något de ville säga som de inte ville skulle spelas in. Ingen av deltagarna hade något mer att säga så jag tackade för deras deltagande i min studie efter att vi var klar och påminde deltagarna att de kan kontakta mig om de har frågor eller inte vill vara med i studien. Efter att intervjun var gjord började jag att sammanställa inspelningen genom transkription.

4.6 Tillförlitlighet

Syftet med en fokusgruppstudie är inte att dra generella, statistiska underbyggda slutsatser om hela grupper/populationer. Fokusgrupper är en metod som kan användas för att få en djupare förståelse av människors tolkning av ett problemområde.¹¹¹ Validitet har att göra med tolkningen av det som har observerats, det handlar om att verkligen studera det som är avsatt

¹¹¹ Wibeck. 2010, 147.

att studera.¹¹² I kvalitativa studier med metoder som fokusgrupper är det vanligare att tala om tillförlitlighet eller trovärdighet. Den här studien är tillförlitlig då den studerar det som är avsett, det har i intervjun samtalats om det som är studiens syfte och frågeställningar. Intervjun anordnades på deltagarnas villkor så att de skulle känna sig bekväma i att samtala med varandra om studiens ämne.¹¹³ Som ovan nämnt är den här studien med metoden fokusgrupper till för att skapa en förståelse av en tolkning på ett problemområde. Studien är begränsad till en skola och ett mindre samhälle i Sverige, om samma studie skulle utföras i Sveriges största gymnasieskola och med fler än en fokusgrupp skulle resultatet kunna tolkas annorlunda. Den här studien uppmärksammar och belyser ett problemområde hellre än att visa på generellt statistiskt resultat, för att inspirera till att större forskning kan göras om ämnet.

4.7 Sammanställning av intervju

Sammanställningen av intervjun är gjord genom transkription. Det finns olika nivåer av transkription där den mest avancerade är att skriva ned ordagrant vad som sägs och ta hänsyn till pauser och interaktioner i gruppen.¹¹⁴ Jag har valt en enkel transkriptionsnivå för att lägga fokus på vad på vad deltagarna i intervjun säger hellre än vad de uttrycker/visar känslomässigt. Transkriberingen är mellan den enklaste nivån och den näst enklaste nivån. Jag har inte lagt till punkter för antalet sekunder i deltagarnas pauser i samtalet men jag har däremot valt att ta med de flesta oavslutade meningarna, omtagningar, tvekljud och uppbackningar.¹¹⁵ Anledningen till varför jag valde att ta med oavslutade meningar och omtagningar är att deltagarna i dessa fall visar hur de tänker vilket är intressant när de resonerar kring normer. Med det sagt är det viktigt att poängtera att jag har analyserat och selektivt valt ut diskussioner ur intervjun som är mer intressant och relevant för skrivandet av studiens resultat.

4.8 Kritiska reflektioner

Utgångspunkten för rekrytering av deltagare och utförandet av intervjustudien var att jag skulle rekrytera deltagare från två olika skolor. Min avsikt var att rekrytera två grupper med tre till fyra deltagare i varje grupp. Jag fick ingen kontakt med en av skolorna på något vis och därför fick jag till slut bara en fokusgruppintervju med tre deltagare från en skola. Studien vägs upp av bearbetningen av empirin samt mycket bakgrund i form av litteratur. Detta bör tas i hänsyn

¹¹² Wibeck. 2010, 144.

¹¹³ Ibid, 144-145.

¹¹⁴ Ibid, 93.

¹¹⁵ Ibid, 96.

vid läsning av det redovisade resultatet och analysen. Det hade varit bättre om jag hade kunnat rekrytera deltagare till två fokusgruppsintervjuer för att sedan kunna jämföra empirin med varandra i redovisningen av resultatet. Det hade varit intressant att se vad elever (deltagare) från olika skolor har för delade och/eller skilda uppfattningar och erfarenheter av att gå det estetiska programmet bild och formgivning. I anslutning till det sistnämnda bör det klargöras att jag är medveten om att en fokusgruppintervju med endast en homogen grupp gör att det kan bli svårt för deltagarna att yttra egna och skilda åsikter i samtalet, det är enklare för deltagarna att hålla med varandra i samtalen. Däremot är homogena fokusgrupper på detta vis mer ekologiskt valida än enskilda intervjuer då deltagarna interagerar med varandra i samtalet. Ekologisk validitet förklaras som validitet i levande livet.¹¹⁶

Eftersom jag inte hade tiden till att kontakta ytterligare skolor eller att resa och besöka skolor i andra län i Sverige föreslår jag tillvägagångssätt och andra ingångspunkter för studien i avsnittet *Förslag till vidare forskning*.¹¹⁷

4.9 Metoddiskussion

Fokusgrupper är en bra metod i studier som denna då forskaren är intresserad av att analysera ett samtal om ett specifikt ämne. Däremot är det bättre att se till att det förekommer fler än en fokusgruppintervju i insamlandet av empiri till studien. Det skulle vara bra att använda enkätundersökning i kombination med fokusgruppsintervjuer, då får studien chans till ett större material/empiri att bearbeta och analysera. Metoden för denna studie skulle kunna vara enskilda intervjuer med pojkar på det estetiska programmet bild och formgivning för en chans att de skulle prata mer om sina egna åsikter om ämnet. Eftersom denna studie baseras på samtal om och synliggörandet av könsnormer i ämnet om varför det är mycket färre pojkar än flickor i det estetiska programmet och speciellt i vissa inriktningar, är metoden fokusgrupper med en homogen grupp det bästa alternativet för denna studie. Den homogena fokusgruppen i denna studie bär på mycket förstahandsinformation eftersom gruppen består av pojkar i gymnasieprogrammet som studien syftar till. Däremot, som ovan nämnt, skulle det vara bra om empirin samlades från fler än en homogen fokusgrupp.

¹¹⁶ Wibeck. 2010, 145.

¹¹⁷ Se *Förslag till vidare forskning*, 47.

5 Resultat

Intervju med pojkarna (informanterna) Axel, Edvard och Linus som går det estetiska programmet med inriktningen bild och formgivning på högskolegymnasiet i den norrländska kuststaden.

5.1 Kuststadens två olika gymnasieskolor

Deltagarna i min studie går på en gymnasieskola i en norrländsk kuststad. Kommunens natur utgörs av mycket skog, norrländskt kustlandskap och en del jordbruksmark. Det som är mest utmärkande i kommunen och staden är att den är präglad av industri och industriarbeten. Staden har två gymnasieskolor varav den ena är inriktad på högskoleförberedande gymnasieprogram och den andra har mest yrkesinriktade gymnasieprogram. Hädanefter kommer jag benämna skolorna högskolegymnasiet och yrkesgymnasiet.

5.2 Valet av gymnasieprogram

När jag började intervjun med informanterna ställde jag inledande frågor. Jag ställde frågan: **kan ni berätta om varför ni valde ert program (det estetiska programmet med inriktningen bild och formgivning)?** Informanterna berättar att de valde programmet för att de har ett intresse för bild och att det intresset är större än det för samhällsvetenskapliga ämnen och de jämför programmen med varandra. Edvard och Linus fortsätter samtalet med att berätta om sina möjliga framtidsplaner efter studenten.

Edvard: kanske inte att jag har tänkt jobba med det men liksom ändå skapa konst på hög nivå och kanske jobba så här frilansarbete på fritiden ändå, då kan man tjäna lite extra pengar på det men även – men mest ändå för att det är kul. Sen om jag tjänar pengar på det, ja det är väl bara en bonus.

Linus: Ja och för min del är det mycket för att jag alltid varit såhär konstintresserad så jag valde ju för det mesta bild eftersom att, ja för att det hade bild i sig [...] Och jag vill troligtvis jobba med, ja, på ett konstnärligt sätt såhär i framtiden.

Både Edvard och Linus har funderingar om att arbeta inom konst på något vis i framtiden. När pojkarna i studien pratar om hur inriktningen bild och formgivning är likt samhällsvetenskapliga program på gymnasiet ställer jag frågan: **Men när ni jämför bild ungefär med samhälle hur tänker ni kring det?** Pojkarna svarar att både samhällsprogrammet och bild och formgivning är likt varandra då programmen har kärnämnen (matte, svenska, engelska osv.) men att det finns olika kurser på programmen. Axel och Linus berättar att det kan vara så att elever på samhällsprogrammet kan få några fler poäng (meriter) i slutbetyget än elever på bild

och formgivning men att det beror på vad och om elever väljer att lägga till extrakurser i sin egen utbildning.

Axel fortsätter och förklarar att de som går samhällsprogrammet säger till blivande elever att det är bättre att läsa samhälls- eller naturprogrammen framför de estetiska programmen eftersom det är enklare att få ett arbete efter studenten. Han förklarar att eleverna vid samhällsprogrammet anser att det är ett sämre val att ha sin hobby som sitt arbete i framtiden, för hobbyn blir förlorad i ens arbete och finns därför inte kvar som hobby. Axel berättar att hans syn på det estetiska programmet har ändrats sedan han gick i 9an, nu tycker han att det estetiska programmet är väldigt likt samhällsprogrammet men att poängen (meriterna) kan skilja lite.

Samtalet fortsätter med att pojkarna i studien blir mer inriktade på att diskutera hur folk ser på bild, hur det jämförs med samhälle och ekonomi programmen i frågan om att skaffa ett jobb efter gymnasietiden. Det framgår i diskussionen att Edvard och Axel har mött människor som inte ser det estetiska programmet som en bra gymnasieutbildning för deras jobbsökande efter studenten.

Edvard: [...] Folks syn på estet är ganska skumt för dom säger, ja dom har sagt sådär till mig också precis som du (Axel) säger att ”ja går du estet då får du inget jobb efter.” Men det känns som, vad får man det i då? Det får man väl inte av att gå natur direkt heller? Det är ju högskoleförberedande, vill man ha ett jobb då går man ju ett jobbprogram (skratt).

Axel: Ja men det är det folk misslyckas att se för dom ser ju typ ekonomi och samhälls som typ ”å det här är ju också som ’jobbämnen’ ” inte bara högskoleförberedande ämnen, men majoriteten av tiden är det bara högskoleförberedande ämnen. Sure du kan få vissa jobb av att gå dom linjerna men du kan också få det genom att gå estet. Men man kanske tänker mer att man väljer hellre samhälle eller ekonomielever över estetelever efter du har gått ut 3an.

Axel och Edvard diskuterar om inriktningen bild och formgivning att det är ett lika mycket högskoleförberedande program som de samhälls- och naturvetenskapliga programmen och att det är, eller åtminstone borde vara, lika villkor för jobbsökande studenter att komma in i arbetslivet. Axel berättar att arbetsmarknaden kanske hellre väljer ungdomar som har gått samhälle eller ekonomi än de som har gått estet. Linus fyller i den diskussionen med påpeka att det finns en brist att se samhällsprogrammet som ett ”jobbskaparämne” med många olika viktiga ämnen och estet som ett program med bara estetiska ämnen.

Linus: Det finns också en till brist att såhär samhälls skulle, som man tänker såhär det låter ju mer som någonting såhär ”jobbskaparämne”,

Edvard: ja, jo.

Linus: medans bild att man säger att någon ska gå bild eller att det finns ett bildämne, då känns det som att många tänker att det kommer vara så himla mycket bild där på ett sätt.

Edvard: mm.

Linus: För när det kommer till samhälls då känns det mer som ett kollektiv (collective) av olika såhär ämnen från typ matte till svenska osv. Medans såhär bild känns som ba: ”okej här är bild, här gör vi bild”

Edvard, Axel: ja.

Linus: även fast det inte är sant.

Edvard: mm, du har rätt.

Pojkarna är noga med att betona att inriktningen bild och formgivning är ett högskoleförberedande program som vilket annat högskoleförberedande program i gymnasiet och att det är en bred utbildning med ämnen från svenska och matematik till programspecifika ämnen.

5.2.1 Att välja eller inte välja bild och formgivning

Diskussionen ovan leder till att informanterna pratar om hur deras program framställs i förhållande till det estetiska musikprogrammet när skolan har öppet hus. Informanterna diskuterar om hur musikeleverna naturligt drar mer folk vid öppet hus då de sjunger och spelar musik för gästerna och att det är en anledning till varför det är mer elever i inriktningen musik än bild och formgivning. De diskuterar att det är vanligare att människor idag hellre relaterar sina liv och intressen till musik än till konst och bild, att det inte är lika många som tittar på konst som dem som lyssnar på musik i vardagen. Edvard uttrycker mot slutet av diskussionen att konst är jätteviktigt och att alla berörs av det men att man är ovetandes om det.

Samtalet börjar nu att handla om de högstadieelever med ett bildintresse som besöker bild och formgivning vid högskolegymnasiets öppna hus trots att musikprogrammet drar generellt sett större uppmärksamhet av besökarna. Informanterna diskuterar detta vidare och berättar om sig själva när de gick i årskurs 9 i högstadiet och sökte till det estetiska programmet bild och formgivning. Edvard och Axel berättar att de gick i samma högstadielklass och hade många klasskompisar som var duktiga i bild men att de valde andra program i gymnasievalet. Jag frågar: **varför tror du (ni) det kan ha varit så att de inte valde bild?**

Edvard: För att dom flesta valde natur och ekonomi och sådana program för att dom vill, dom är högpresterande och vill ha sånt [...] dom kan ju vara bra på bild men jag tror inte dom ser det som det viktigaste [...]

Linus fyller i Edwards funderingar med att berätta att i staden kan elever i grundskolan och högstadiet välja musik som estetisk inriktning, en form av ett valbart ämne eller tilläggämne i sitt skolschema. Han menar att musik blir då en större del av de estetintresserade elevernas gymnasieval hellre än bild och formgivning.

Axel och Edvard fortsätter diskussionen med att berätta om deras högstadielklass och hur deras bildlektioner var. De berättar om hur bildämnet uppfattades som lektioner ingen elev tog på allvar och att det var tillfällen att vila på från andra skolämnena. Det pratas också om att de som väljer estetiska programmet bild och formgivning är de som tycker om att teckna och måla på fritiden.

Axel: Ja dom som väljer estet är oftast dom som gillar att rita på fritiden istället för i skolan, t.ex. om man ritar i skolan, specifikt den klassen som jag och du (**Edvard**) gick var det bara en mardröm att försöka lära sig något från bild.

Edvard: ja, ja det var nästan ingen i vår klass som tog det seriöst. Så att, alltså jag menar, jag tog ju det inte heller bildlektionerna så seriöst på grund av det antar jag för förens på slutet när jag bestämde mig för att välja bild, då började jag känna att "oj jag kanske borde ha ett högre bildbetyg." men det var omöjligt att fokusera för att alla såg det ju som ett skämt typ. Alla på skolan som vi gick i (skratt). Det var ju liksom känt att bild var liksom lektionen där alla antingen bara satt med mobilerna eller gjorde annat.

Linus: Nästan som en såhär nästan vilotimme eller rast timme.

Edvard: Ja men typ att "åh vilken lektion har vi nu?" "Vi har bild." "jaha, ja men ooh okej, (pust)."

Axel: Ja men som att det är ett perfekt ämne för att läsa lite mer till provet efter det här

Edvard: ja exakt.

Axel: eller att "det här är det perfekta ämnet att få lite extra meritpoäng för att komma in på den här linjen som jag behöver"

Edvard: Ja.

Axel: därför många har ju minst E (betyget) på bild och dom som vill komma in på linjer lite mer säkrare går det ju alltid att höja bildbetyget bara för det är relativt *enklaste* ämnet att höja [...]

Axel förklarar att elever kan höja sitt betyg i bild med mindre ansträngning än i något annat ämne för att få mer poäng (meriter) i slutbetyget inför gymnasievalet de gör i årskurs 9.

5.3 Upplevelser av att gå bild och formgivning

När jag frågar: **hur upplever eller tror ni att ni blir betraktade av elever på andra program eller lärare?** inleder Axel samtalet med att berätta om sina erfarenheter om hur elever på skolans andra program värvar nya elever genom att berätta för dem att estetlinjerna är ett dåligt val för framtiden.

Axel: Alltså saken är den att andra elever, om man tar t.ex. samhälls, natur och ekonomi, dom försöker alltid få in mer elever i sina egna linjer och dom ser alltid bort estetlinjerna förutom musik oftast men tom. musik blir också idag mer ignorerad i samhället, att om du har lust att få en framtid ska du alltid välja icke-estet linjer som är högskoleförberedande [...]

Edvard fyller i samtalet och förklarar sina erfarenheter om att samma program som Axel nämner är placerad i korridorerna högst upp i skolbyggnaden. Han berättar att eleverna i dessa program utnyttjar placeringarna av skolans program på ett hierarkiskt sätt och gör narr av bild och formgivning ”på skämt”.

Edvard: [...] En grej jag hört mycket är att på Högskolegymnasiet t.ex. då går ju natur och ekonomi och alla dom här, dom går ju längst upp (i byggnaden) och bild är längst ner, och då tänker man ”vem bryr sig?” jag har ju en hel korridor själv och det är ju jättebra. Men jag har ju hört *jättemånga* säga att det är en hierarki liksom att bild är sämst så det är längst ner och alla dom där ämnena är längst upp. Och jag har hört jättemånga som skrattar åt det och skämtar om det liksom att ”vi är bättre för vi är här uppe och vi *tittar ner* på bildarna” (fnys, småskratt.). Det är no joke (inget skämt), jag har hört det från många olika personer, [...] att dom som går bild är losers ungefär och att dom är inget bra och att man borde gå ett riktigt program (skratt).

Edvard fortsätter förklara hur han har fått uppleva olika personers respons på hans gymnasieval och berättar om ett möte han hade med en kompis förälder när kompisens inte var med.

Edvard: efter skolan när jag gick hem en gång så träffade jag en kompis förälder, eller förälder, och då pratade jag med han och det var kul, och sen frågade han ”vad går du för program?” och då när jag sa bild var det som att han började skratta och så sa han att ”jaha du har tänkt leva jättefattigt?” ungefär som varför och vad har du tänkt nu, nästan som han konfronterade mig. Jag har varit med om sådana situationer flera gånger, att det ses inte som positivt.

Här fortsätter Edvard med att poängtera att han inte bara har fått höra negativa åsikter och uppfattningar från personer han har mött. Han berättar att hans familj är ganska stöttande men som också har sagt kritiska saker om hans gymnasieval. Edvard lägger vikt vid sin slutsats att vissa personer som han har mött har någon felaktig uppfattning om det estetiska programmet bild och formgivning.

Edvard: min familj har varit ganska stöttande men det har också varit att dom säger ”ja men du vet vad du ger dig in på?” och att ja men jobba som konstnär, jag förstår att det kan vara svårt och det kan vara en syn på det också men jag har ju haft föräldrar eller familjemedlemmar som har varit konstnärer själv som också har sagt ”gå inte det” (skratt) ”gör inte samma sak som jag, det var inte värt det” typ (skratt). Så ja, men jag vill ju gå det ändå för jag vill och jag tror på det på något sätt och jag tycker inte det är lika illa som alla andra säger, definitivt inte, dom har ju någon felaktig uppfattning av det. Helt klart.

Edvard förklarar att han förstår att jobbet som konstnär kan vara svårt och att personer som är negativt inställd till det estetiska programmet bild och formgivning kan ha den synen. Axel fortsätter och säger att det är stereotypiskt av utomstående människor att hävda att bild och form-esteter bara kan få två jobb, konstnär eller bildlärare, och att det är just den frågan om vad man vill bli efter gymnasiet som skrämmer bort nya elever från att söka till programmet. Axel och Edvard diskuterar också konstnärers syn på att konstintresserade elever ska gå eller inte gå det estetiska programmet bild och formgivning.

Axel: Dom säger ju att estet, det som är typiskt stereotyp är vad man får för jobb direkt efter. Det finns bara två jobb som dom säger man får, det är typ konstnär så man lever alltid fattigt eller typ bildlärare [...]

Edvard: ja, exakt.

Axel: Men problemet är ju den typiska synen på estet vad blir du efter? För det är som skrämmer iväg skitmycket folk och till och med dom som redan är konstnärer rekommenderar inte att gå konst om du redan är dedikerad i såhär konst

Edvard: nä det är sant.

Axel: Det är för att dom säger typ om du går den linjen kommer du bara göra det basic så det är ingen vits att gå den här linjen om du redan är intresserad. Då är det bättre om du tar en annan linje som är lite enklare som typ barn och fritid så om du har lust att göra klart skolan snabbt så du kan bara bli en konstnär direkt efter.

Edvard: Det är sant, många konstnärer säger ju antingen gå inte estet eller så säger dom gå inte konsthögskola, det är inte värt det. Eller att du får massa studielån och sådär också, alltså det är inte värt det om du ska bli konstnär för du kommer bli förödande [...]

De menar att konstnärer hellre rekommenderar att elever fokuserar på sitt eget konstnärskapande utöver skolan och att det är ett smartare val att välja en gymnasieutbildning med mindre läxor och studier vilket tillåter mer fritid för konst. På det viset går det fortare och enklare för de bild och konstintresserade eleverna att utvecklas som konstnärer och fokusera på det efter studenten eftersom att konstskolor inte ger elever/studenterna möjligheter att utvecklas som konstnär, enligt dessa människor som redan är konstnärer.

5.4 Ett program med en majoritet flickor

Jag föreslår att ställa några andra frågor om intervjuens ämne till informanterna och förklarar att det finns statistik om hur många pojkar och flickor i gymnasiet som har sökt till och går de olika programmen och inriktningarna per år i gymnasiet i Sverige.

5.4.1 Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning?

Jag frågar informanterna: **Varför tror ni att så mycket färre killar än tjejer väljer bild och form på gymnasiet?** och Axel och Edvard förklarar hur fördelningen ser ut mellan pojkar och flickor på yrkesgymnasiet och högskolegymnasiet.

Axel: i den här staden är det att killar går oftast yrkesgymnasiet [...] och tjejer går just högskolegymnasiet. Det är min syn här därför högskolegymnasiet har bara högskoleförberedande ämnen och det lockar personer som är mer intresserade av att studera vidare och det är oftast mer tjejer som gillar studera i det. Jämför med yrkesgymnasiet är det bara, mer såhär jobbstudier.

Edvard: jo man märker ju det. Det är som på högskolegymnasiet är det mest tjejer och yrkesgymnasiet är det en helt annan stämning för det är mest killar. Det är ju självklart. Jag går ju på Yrkesgymnasiet och har programmering och ibland äter jag ju i matsalen och det är en helt annan stämning, det märks (skratt) väldigt mycket.

Samtalet går här mer åt riktningen hur fördelningen mellan antalet flickor och pojkar är i bild och formgivning. Linus inleder diskussionen med att säga att det är en ”stil”, vilket jag tolkar som norm, som har kommit fram under en lång tid att flickor söker till det estetiska programmet och att det skulle kunna se annorlunda ut idag om historien var en annan. Edvard påpekar faktumet att yrket konstnär har varit ett nästan uteslutande manligt yrke och att konst är för alla, därför är det konstigt att det estetiska programmet bild och formgivning anses vara mest för flickor.

Linus: Det känns som en stil nästan ska jag säga som har såhär kommit fram sen under en kanske ja typ ganska lång tid åtminstone. Jag menar även om det såklart finns andra faktorer som kan få det att fler tjejer såhär väljer bild så känns det utifrån sånt där att ifall något hade ändrats lite i det förflutna eller vad jag ska säga, så kanske det hade sett annorlunda ut och ja, det hade varit möjligtvis mer blandat.

Edvard: Det här med bild och estet tycker jag är lite skumt för att vissa skulle nog säga att bild-estet är mest för tjejer på något sätt, och på något sätt så vill jag inte säga det själv liksom men jag tror jag ändå har sån syn själv också [...] Men samtidigt är det väldigt skumt eftersom att *egentligen* så är ju konst för alla. Och jag menar om du bara kollar på historien så är det väldigt väldigt många män som är kända konstnärer, som är väldigt väldigt duktiga. Men på något sätt så, det har hänt någonting men jag är inte säker på vad...

Axel: Det kanske är det här normer med att ämnen som såhär man behöver disciplinet går det mer tjejer i?

Edvard: ja jo visst.

Axel: Och att bild är litegrann i det? Därför om man jämför bild och musik, där så är det mer killar i musik jämfört med bild.

Axels funderingar om att bild och formgivning kräver disciplin och att det är därför som det går mer flickor i det programmet. Han säger att det utgör en norm att mer disciplinerade ämnen drar till sig flickor och han gör senare en jämförelse med när han gick svenska som andraspråk i grundskolan. Han berättar att i svenska som andraspråk var det mest pojkar som studerade det och flickorna som skulle kunna läsa svenska som andraspråk valde att läsa den ”vanliga” svenska kursen för att visa att de kunde och verkligen ville lära sig. Linus fortsätter diskussionen om att bild och formgivning är mer för flickor och diskuterar att det upprätthålls idag just på grund av att det har blivit en norm.

Linus: Det kan också vara så att till viss del nu att tack vare att det är så, att det går mer tjejer i såhär estetiska ämnen, det är som att tack vare att det är så nu så kanske det bara pratar om det som att ”åh det är bara tjejer som går dom här ämnena”

Edvard: ja..

Linus: och ”det är bara killar som går dom här andra ämnena.” Så till viss del kan det vara det som påverkar människor nu vad dom väljer, vill dom gå en klass där dom kanske blir 5 utav hur många tjejer det är i en klass.

Edvard: Det har du helt rätt i det håller jag med om. Jo det är som på att jag känner ju en som gick bild-estet här för några år sen, innan jag började så gick han ut tror jag. Han var ju den enda killen i en hel klass av bara tjejer. Jag minns inte men det var ju många, jag vet inte om du (**Linus**) minns det kanske?

Linus berättar att han känner igen mönstret att det oftast är fler flickor än pojkar i det estetiska programmet bild och formgivning och han jämför med hur det var i hans klass i 9an då han valde musik som valbar kurs. Han berättar att det var vanligt att pojkar kom och gick i den kursen, ibland var det tre pojkar och ibland fler – för att senare bli färre igen, enbart för att det var nästan bara flickor i den klassen.

5.4.2 Bild och formgivning, mer feminint eller mer maskulint?

Jag frågar: **upplever ni eller känner ni att programmet bild och form upplevs av andra som mer feminint eller mer maskulint?** efter att informanterna har pratat om bildämnet och varför det är så att det är fler flickor än pojkar som går bild och formgivning.

Linus: Alltså det känns inte direkt som att det att folk tänker på det viset exakt, jag menar det är mer som dom tänker att ”det är tjejer som går här.” Jag menar ifall jag inte skulle gå bild, om jag skulle gå något annat ämne och tänka på bild, då känns det inte som jag skulle få tanken att ”det är ett tjejämne.” För det känns som när man tänker på bild ba: ”tjejämne? Näe..”

Edvard: mm ja inte nödvändigtvis liksom.

Axel: Ja alltså det här, det känns verkligen inte som ett tjejämne, jag säger inte heller att det känns som ett killämne, det är typ – det är bara ett ämne, det är neutralt.

Informanterna börjar fundera på vilka ämnen som är feminina och maskulina för att hitta några exempel som förklarar deras resonemang.

Axel: Det är som man tar t.ex. natur, jag säger inte det är så, det är bara många kvinnor som väljer högskoleförberedande ämnen för tillfället.

Linus: [...] Man kanske kan tänka sig två ämnen som känns antingen såhär lite väldigt killigt och väldigt såhär tjejigt, åtminstone såhär tack vare normer och sånt. Det är som att idrott har ju mycket att det associeras med killsak medan när det kommer till dans, på nått sätt har jag för ganska länge sen fått känslan av att det verkligen på ett sätt känns som ett tjejämne även om det inte är ett tjejämne. Alltså jag vet inte riktigt varför men på något sätt så har det blivit så åtminstone *här*, det känns som ett tjejämne är dans.

Edvard: ja jag håller med.

Axel håller inte riktigt med att dans är ett mer feminint än idrott, eller något annat program eller ämne för den delen. Han ser dans som ett neutralt program och väljer hellre att jämföra byggprogrammet och frisörprogrammet.

Axel: Saken är den, jag håller inte riktigt med där för just dans.. Jag var mycket i Sliperiet när jag var yngre, det var den tiden då [...] skitmånga som breakdansade och det var väldigt neutralt. [...] Ibland var det typ mer tjejer än killar och ibland var det mer killar än tjejer som breakdansade. Så jag ser dans väldigt neutralt. Men om man jämför t.ex. med bygg och frisör, typ frisör är det lite fifty-fifty men känns lite mer mot som kvinnliga ämne om man jämför med t.ex. bygg.

Diskussionen om dans och dansprogrammet fortsatte med att informanterna försöker reda ut vilken typ av dans som högskolegymnasiets estetiska programs inriktning dans undervisar och utövar. De kom fram till att dansen som undervisas på programmet är en blandning mellan discodans och balett och är hyfsat feminin i jämförelse med streetdance som är mer neutral.

5.4.3 Spelar det någon roll?

Jag ingriper i informanternas diskussion om dansprogrammet på högskolegymnasiet för att samtalet skulle gå tillbaka till att handla om intervjuens ämne och frågar: **hur är det att gå ett program med majoritet tjejer?**

Axel: jag tänker litegrann det hur det var under 1an (gymnasiet) och det var väldigt udda från början, [...] men vi bara vande oss direkt. Det känns inte onormalt nu om man jämför med alla andra ämnen, speciellt vissa ämnen eller vissa klasser [...]

Edvard: jaa, jag undrar om det är som att vi är ju en minoritet, alltså killar i klassen, och typ alla killarna är ju som, hålls sig tillsammans [...] Jag tror att blir någonstans så att om det hade kommit en till kille, då tror jag att man hade varit "okej vi måste få med han," på något sätt?

Linus: åtminstone om man är den enda personen som kan gå fram till...

Edvard: ja, ja, självklart.

Edvard: men jag tror ändå att det, ja jag vet inte vad jag ska säga riktigt. Jag tror ändå att man håller ihop litegrann. Eller?

Axel säger att han inte håller med om att det är grupperingar av pojkar och flickor i klassen och tycker hellre att det är grupper av klasskompisar som umgås baserat på vänskap, gemensamma intressen och konststilar. Linus och Edvard instämmer men betonar att personligheter spelar in i vilka personer man vill umgås med. Edvard avslutar diskussionen med att förklara att han ändå tror att det förekommer att pojkar i en klass vill försöka få med den nya pojken till sin grupp men att det inte nödvändigtvis förekommer grupper indelat efter kön i deras estetklass. Det framgår av informanternas samtal om hur det är att gå i en klass med majoritet flickor att det inte är något som de tänker på eller värderar. Det spelar större roll för informanterna att gå i en klass och umgås med klasskompisar som de tycker om och/eller har liknande konststil.

För att försöka få ännu mer svar frågar jag: **spelar det någon roll att det är färre killar än tjejer i estetiska bild och form?** Informanterna svarar och pratar om frågan i ett större perspektiv, om bild och formgivning på gymnasiet generellt och huruvida pojkar är okej eller inte med att vara ensam pojke i en klass med bara flickor.

Edvard: jag tror att det gör det litegrann kanske.

Axel: det beror vad man försöker få fram. Om man försöker få fram om teknik att vi behöver jämn utsändning, då spelar det roll. Men om man inte bryr sig så himla mycket och aktualiserar normen nu spelar det inte så mycket roll utan det är mest om man är intresserad av bild eller inte [...]

Linus: [...] även om det är såhär att man inte ska säga att "nä det ska inte förändras." ja som du sa, man ska välja det man vill göra, inte såhär vad man inte vill göra. Ja det skulle ju inte göra någonting om det kom fler killar men man måste ju ändå välja av egen vilja.

Edvard fyller i samtalet med att betona att det beror på hur personer ser på saken och förklarar att om man känner sig okej med att vara den enda killen i klassen, spelar det inte någon roll.

Mot slutet av intervjun sammanfattar jag det som jag har förstått av informanternas samtal och frågar om jag har förstått rätt att: **det är andra elever på andra program och personer kanske tom. utomstående skolan som hellre tycker att bild är feminint eller "tjejigt" än vad faktiskt ni som går på programmet tycker?**

Axel: jag håller inte direkt med, utan dom försöker bara skrämja bort allmänt elever från estet programmet, det är inte specifikt tjejer eller killar. Det är bara den här normen om tjejer/killar just i Yrkesgymnasiet/Högskolegymnasiet råkar bara hända.

Linus: ja, alltså det finns folk som tror att bild och sånt är feminint såklart, men det känns inte direkt som ändå att det är så himla många som tänker det?

Edvard: nä.

Linus: det känns mer som dom bara tänker att det går mer tjejer där, inte nödvändigtvis att det är feminina ämnen.

Axel: jag tycker mer typ aa du råkar vara en Höskolegymnasiet, det är därför dom säger "gå inte den linjen för den är minst värd av alla andra linjer i Höskolegymnasiet." jämfört med i Yrkesgymnasiet.

Edvard: alltså jag håller med, men jag tycker ändå att jag har ändå på något sätt så har jag hört många som ändå ser det lite mer åt det hållet ändå.. (feminint) tror jag. Inte alla, definitivt inte alla, men jag har ju ändå hört det liksom.

Mia: det finns?

Linus: ja.

Edvard: ja det finns men kanske inte jättemycket?

Linus: ja.

6 Analys och diskussion

Resultatet visar att informanterna inte pratar så mycket om deras egna åsikter om könsnormer, det framgår en del samtal om olika könsnormer men det är inte dominerande i samtalen. Det framgår tydligare om vilka könsnormer och normer i stadens samhälle som informanterna har kommit i kontakt med i möten med andra elever på skolans program och med människor utanför skolmiljön. Även om dessa inte blir uttalade som specifikt ”könsnormer” av informanterna i samtalen, går det i vissa fall att analysera fram av samtalen. Som redan förklarat i studiens teorikapitel är normer något vi människor anpassar oss till för att bli accepterad i umgänge med andra personer och på andra platser och med normerna kommer det ”koder” om det som är normalt och icke-normalt. Vi kan anpassa oss till normer likväl som att utmana dem och på så vis etableras femininets- och maskulinitetsmönster.¹¹⁸

6.1 Bild och formgivning, en osäker framtid?

Av samtalet framgår det att pojkarna i studien har erfarenheter av möten med människor som har olika fördomar och uppfattningar om det estetiska programmet på gymnasiet, synnerligen om inriktningen bild och formgivning. Nedan analyseras och diskuteras hur normer och könsnormer uppträder i föreställningarna dessa människor har om bild och formgivning, som till stor del handlar om att den gymnasieutbildningen är ett dåligt val för framtiden.

Maskuliniteter skapas på olika sätt i olika kulturer och definieras olika i olika samhällen, därför finns det mängder av maskuliniteter i världen och dess arenor.¹¹⁹ I denna studie utgör skolan en arena liksom samhället skolan är placerad i. Vissa maskuliniteter utgör könsnormer i ett samhälle. När informanterna berättar om möten de har haft med människor utanför det estetiska programmet, när de har mött elever på skolans andra program eller vuxna människor utanför skolan, har de blivit mötta av olika typer av maskuliniteter och könsnormer utöver sina egna. Exempelvis när Edvard och Axel berättar om när de har mött människor som inte ser det estetiska programmet som en bra gymnasieutbildning för deras jobbsökande efter studenten.

I informanternas samtal om deras upplevelser av att gå bild och formgivning synliggörs det att i skolan samt samhället de lever i är det stor betoning på smarta framtidsval som försäkrar om bra yrken vilket utgör normen. Det är exempelvis inte ett smart val enligt andra elever på skolan

¹¹⁸ Hedlin. 2010, 22.

¹¹⁹ Connell. 2000, 10.

att gå det estetiska programmet för att det försvårar möjligheterna att få ett jobb, det är bättre att välja samhälls- eller naturvetenskapliga program som breddar möjligheterna av att få ett jobb efter studenten.¹²⁰ Pojkarna i studien blir utsatta för en maskulin könsnorm samt samhällsnorm när de blir kritiserade för sina gymnasieval som en dålig start för framtida yrken. Det är genom historien män som dominerar yrkesvärlden och löner och därför kan det finnas förväntningar om att pojkar ska välja ett gymnasieprogram som enligt normerna hellre främjar detta än vad det estetiska programmets inriktning bild och formgivning gör.

Informanterna bekymrar sig inte om normen om huruvida det är enligt många svårare att få ett jobb och en säkrare framtid efter deras student, de är medvetna om vilket gymnasieval de har gjort och uppmanar till att fler elever gör valet efter sina egna intressen. De förklarar att det estetiska programmet är ett högskoleförberedande program precis som samhälls- och naturvetenskap programmen och Edvard sätter ord på verkligheten när han säger att personer med åsikten att det estetiska programmet är ett dåligt val har ”någon felaktig uppfattning av det. Helt klart”.¹²¹ Edwards uttryck kan förklaras med syftet i grundskolans bildundervisning att skapa en grund för fortsatt utbildning för att underlätta elevers övergång till gymnasiet och/eller arbetslivet samt att vid examen från det estetiska programmet ska eleverna vara förberedda på högskole- och universitetsstudier.¹²²

Vidare förklarar pojkarna i studien att det visst finns andra jobb att få efter studenten än de två jobb som de hävdar att många människor anser är de enda alternativen; antingen bildlärare eller konstnär. De poängterar att yrket som konstnär är ett historiskt manligt dominerat yrke samt att de skulle vilja arbeta med någon form av konst, bildskapande, bild och media i framtiden (oavsett om det är betalt arbete eller inte).¹²³ Informanternas tal om att vilja arbeta med någon form av konst i framtiden kan jämföras med medieeleverna och skateboardkillarna som vill nå framgång i egna karriärsval och entreprenörskap än att välja bland de vanliga och tråkiga yrkena som utgör starka normer i skola och samhälle.¹²⁴ Dessa åsikter och ställningstagande som pojkarna i studien gör visar på att de bryter normerna som framgår av deras möten med människor som anser att man inte kan få jobb efter det estetiska programmet bild och formgivning.

¹²⁰ Se 5.2 Valet av gymnasieprogram, 27-29 och 5.3 Upplevelser av att gå bild och formgivning, 30-32.

¹²¹ Se 5.3 Upplevelser av att gå bild och formgivning, 31.

¹²² Lgr. 2011, 13-14, 16, 17 och Lgy. 2011, 228, 230-231.

¹²³ Se 5.2 Valet av gymnasieprogram, 27 och 5.4.1 Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning, 33.

¹²⁴ Hellman. 2017, 109, 114.

6.2 Bild som hobby och fritid

Vid några tillfällen berättar pojkarna i studien att de andra eleverna på skolan anser att det är ett dåligt val att ha sin hobby som yrke och att det därför är ett smartare val att välja ett samhälls- eller naturvetenskapligt program i gymnasiet. Hobbyerna i detta fall är inom estetiska ämnen och därför är det enligt elever från andra program på skolan ett dåligt val att gå det estetiska programmet.

Bild som hobby kan jämföras med bild som intresse eller ett fritidsintresse för bild. Informanterna förklarar att deras bildlektioner i högstadiet sågs av alla klasskompisar som ett "viloämne", ett "enkelt" ämne och att de som väljer det estetiska programmet bild och formgivning är de som har bild som ett fritidsintresse.¹²⁵ Bildämnet är kodat som ett feminint skolämne på det viset att det idag är förknippat med att fler flickor än pojkar har bild som ett fritidsintresse och kräver stillasittande disciplin och träning för att bli duktig.¹²⁶ En av Connells fyra komponenter för skapandet av en skolas genussystem är "symbolik" som syftar på att skolan tar över genuskoder från en vidare kultur liksom att skolan skapar egna genuskoder. Särskilt förekommande i utbildningssammanhang är den symboliska strukturen och genuskodningen att vissa ämnen definieras som feminina och andra som maskulina.¹²⁷ När pojkarna i studien berättar om att deras högstadielklass inte tog bildundervisningen seriöst, inte ansträngde sig på lektionerna och använde tiden till att vila synliggörs maskulina mönster i motstånd till det feminint kodade ämnet.¹²⁸ När vissa elever i högstadielklassen ville få högre poäng (meriter) i slutbetyg var det enkelt att börja med att höja betyget i bildämnet för det krävs lägre ansträngning än i något annat skolämne.

När informanterna berättar om varför de valde det estetiska programmet med inriktningen bild och formgivning är för att de har ett intresse för det, visar det sig att de accepterar en feminin typ av maskulinitet.¹²⁹ Edvard och Axel uttrycker att de försökte höja sitt betyg i bildämnet på högstadiet när de hade bestämt sitt gymnasieval till det estetiska programmet. På så vis anstränger de sig mer på lektionerna och i

¹²⁵ Se 5.2.1 *Att välja eller inte välja bild och formgivning*, 30.

¹²⁶ Wikberg. 2014, 103-104, 104-105.

¹²⁷ Connell. 2000, 153-154.

¹²⁸ Nordberg. 2005, 122-123.

¹²⁹ Connell. 2000, 15-17.

sitt fritidsintresse för bild för att höja betyget och samtidigt avviker de från högstadielklassens maskulina position.

Det kan också förklaras genom Swains användning av ”peer groups” (kamratgrupper), åtminstone i Axel och Edvards fall som var klasskompisar i denna högstadie-skola.¹³⁰ Innan Axel och Edvard hade bestämt sina gymnasieval ingick de i en större kamratgrupp, i klassen som grupp. Klassen som grupp har sin egen kulturella identitet med delade värderingar och intressen som bland annat skapar innehåll i betydelsen av att vara en kille. När Axel och Edvard gjorde sitt gymnasieval och bestämde att höja sina betyg i bildämnet bröt de sig loss från klassen som kamratgrupp och bildade en egen mindre kamratgrupp med nytt innehåll och nya värderingar utifrån deras gemensamma intresse av bild. På så vis gestaltas olika typer av maskuliniteter i deras gamla högstadielklass och historia i valet av gymnasieutbildning.

6.3 Bild som ett feminint kodat ämne

Könsnormer om att bild och formgivning är ett feminint program verkar inte ha någon betydelse för informanterna personligen. De pratar mest om att det estetiska programmet *kanske* ses som feminint i en större utsträckning, att det handlar om normer i samhället snarare än normer på skolan eller normer i bildsalen.¹³¹ Däremot framgår det i denna del av resultatet att pojkarna i studien uttrycker egna uppfattningar och personliga åsikter mer än vid någon annan av intervjuens frågor. Det börjar med att Axel och Edvard uttrycker deras uppfattningar om att det är flest flickor som väljer att gå högskoleförberedande gymnasieprogram och flest pojkar som väljer yrkesinriktade gymnasieprogram.¹³² Dessa uppfattningar kan ses som fördomar, men då bör det nämnas att fördomar inte nödvändigtvis behövs vara i negativ bemärkelse.

6.3.1 Flickor i det estetiska programmet

Resultatet vid intervjufrågan *Varför tror ni att så mycket färre killar än tjejer väljer bild och form på gymnasiet?* visar att pojkarna i studien har helt egna åsikter och uppfattningar i början av samtalet. Linus pratar om en historisk och samhällselig norm att fler flickor söker till det estetiska programmet, Edvard säger att vissa tycker att bild är mest för flickor och att han själv tycker så ibland och Axel pratar om att det kan vara en norm att flickor går program med ämnen

¹³⁰ Swain. 2005, 217.

¹³¹ Se 5.4.1 *Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning*, 33-34 och 5.4.2 *Bild och formgivning, mer feminint eller mer maskulint*, 34-35.

¹³² Se 5.4.1 *Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning*, 33.

som kräver mer disciplin än andra.¹³³ Gemensamt för informanternas olika uppfattningar är att de alla uttrycker feminina mönster och könsnormer i deras tal om olika anledningar till varför färre pojkar än flickor väljer bild och formgivning. Talet om att bildämnet är för flickor och att flickor söker sig till mer disciplinerade ämnen kan jämföras med att bildämnet och intresse för bild är feminint kodat och könsnormerat genom det motsatta att det är könsnormerat för pojkar att ha fysiskt aktiva fritidssysslor. Här, liksom i Wikbergs forskning, blir diskursen bild som ett feminint ämne indirekt synlig genom informanternas tal om bild där könsnormer urskiljas.¹³⁴ Däremot är informanterna även här accepterande av en feminin typ av maskulinitet i sambandet att de talar om bild och disciplin som mer för flickor och att de tidigare har berättat att de har bild som ett fritidsintresse och har tränat för att bli duktig i bild inför gymnasievalet.¹³⁵

När Linus pratar om den historiska och samhälleliga normen om att det går mer flickor i bild och formgivning berättar han också om egna erfarenheter i sin högstadieskola då pojkarna var obeslutsamma om de ville gå en kurs med nästan bara flickor.¹³⁶ I Linus berättelse synliggörs det en annan typ av könsnorm, eller snarare förhållande till könsnormer, som kan förklara varför Linus har uppfattningen att det är historiskt och framförallt samhälleligt normerat att flickor söker sig oftare till bild och formgivning än pojkar.

Pojkarna i Linus högstadielklass kunde inte bestämma om de ville gå i en kurs där det var nästan bara flickor. Just att dessa pojkar var obeslutsamma tyder på att de var intresserade av kursen men att de ville tillhöra en typ av maskulinitetsnorm att ta avstånd från det feminina/kvinnliga i att det var nästan bara flickor i kursen. Pojkarna i Linus högstadielklass kände en lockelse till det feminint kodade men gjorde tillslut ett avståndstagande från det feminint kodade. Det kan uttryckas genom att det som idag anses som dominant manlighet är resultatet av urskiljandet av det kvinnliga (feminina) som något som manlighet inte är. Det är en negativ koppling som görs mellan pojkar och femininitet, som gör att det är viktigt för många pojkar att ta ett aktivt avstånd till allt som är ”tjejigt”.¹³⁷ Däremot är det ett mänskligt och naturligt förhållningssätt att skilja på femininitet och maskulinitet, det kallas för ”att göra kön” som sker på ettoreflekterat sätt och krävs för att uppfatta femininitet och maskulinitet som något självklart och

¹³³ Se 5.4.1 *Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning*, 33-34.

¹³⁴ Wikberg. 2014, 100-101, 103-104, 105.

¹³⁵ Wikberg. 2014, 104-105.

¹³⁶ Se 5.4.1 *Varför väljer fler flickor än pojkar bild och formgivning*, 34.

¹³⁷ Nordberg. 2005, 122-123.

naturligt.¹³⁸ Alltså var pojkarna i Linus högstadielklass med om att göra kön på ett oreflekterat sätt men som kan ha skapat grunden i Linus uppfattning om vilka normer som spelar roll i anledningar till varför det är fler flickor än pojkar som väljer att gå inriktningen bild och formgivning i det estetiska programmet på gymnasiet.

6.3.2 Det feminina estetiska programmet

Informanterna är överens om att de inte tycker att bild är ett feminint ämne och inte heller ett maskulint ämne, det är ett neutralt ämne.¹³⁹ Däremot i deras samtal när de jämför andra estetiska inriktningar med andra ämnen, inriktningar och program som de anser är feminina respektive maskulina, blir det estetiska programmet positionerat som feminint trots att de verkar ovetandes om det. Vissa ämnen är feminint och maskulint kodade. Idrottsämnet är väldigt förknippat med maskuliniteter genom föreställningar om att pojkar har ett intresse för fysiska aktiviteter och därigenom skapas kategorier efter kön.¹⁴⁰ Linus anser att dans är feminint i förhållande till idrott men Axel är inte fullt överens om att dans är ett feminint ämne eller inriktning och vill hellre jämföra andra program. Men när jag frågar vilken typ av dans som förekommer på skolans dansinriktning positionerar Axel ovetandes dans som ett feminint ämne/ inriktning mot det maskulina idrottsämnet genom åsikten att det är en mer feminin typ av dans än den neutrala dansen i hans dansskola.¹⁴¹

Som tidigare nämnt ville Axel hellre jämföra andra program än dans med idrott och väljer att jämföra byggprogrammet med frisörprogrammet. Byggprogrammet och frisörprogrammet är båda yrkesprogram. Yrkesprogram kan kategoriseras som maskulina program i och med Axels åsikt att det är för tillfället mer flickor än pojkar som går högskoleförberedande program.¹⁴² Frisörprogrammet som ett yrkesprogram utgör ett undantag i frågan om huruvida det positioneras som maskulint. Det gör det först svårt att analysera Axels åsikt att frisör är hälften feminint och hälften maskulint, men direkt efter säger Axel att frisör ändå är lite mer feminint än bygg.

Det framgår i resultatet att informanterna inte värderar sitt gymnasieprogram utefter huruvida det är feminint eller maskulint kodat, de ser på programmet som neutralt och gjorde sina

¹³⁸ Hedlin. 2010, 22.

¹³⁹ Se 5.4.2 *Bild och formgivning, mer feminint eller mer maskulint*, 34.

¹⁴⁰ Wikberg. 2014, 100-101, 103-104, 104-105 och Connell. 2005, 153-154, 154-155.

¹⁴¹ Se 5.4.2 *Bild och formgivning, mer feminint eller mer maskulint*, 35.

¹⁴² Se 5.4.2 *Bild och formgivning, mer feminint eller mer maskulint*, 35.

gymnasieval efter intresset för bild. Däremot är de inte obekanta med trenden och/eller uppfattningen att vissa anser att bild är förknippat med flickor och därför ett feminint ämne och gymnasieprogram.¹⁴³

Informanterna värderar inte sitt program och sin klass efter hur många flickor och pojkar som finns där, det är viktigare att gå i en klass och umgås med klasskompisar som de tycker om och/eller har liknande konststil.¹⁴⁴ Däremot framgår det i Edwards tal att han tycker det kan vara viktigt med, eller att han åtminstone är förstående för, omhändertagande och rekrytering av en ny kille i klassen till ett redan existerande killkompisgäng. Det kan förklaras som en typ av förhållande till kamratgrupper men där fokus är att införa en känsla av gemenskap hos den nya killen. Det är trots allt i kamratgrupperna som identitetsskapande hos barn och ungdomar sker i stor del. Det är också viktigt att få en ny elev i klassen att känna gemenskap, trots att kamratgrupper också skapar förståelser för maskulinitet men inte behöver vara i negativ mening.¹⁴⁵

6.4 Avslutande reflektioner

I kapitlet *Analys och diskussion* har resultatet bearbetats och analyserats efter studiens litteraturgenomgång och teoretiska perspektiv för att besvara studiens frågeställningar. Med vad studiens resultat samt analys och diskussion har visat anser jag att studiens frågeställningar är besvarade. Det framgår utifrån forskningsfrågan: *Hur har könsnormer om maskulinitet som finns inom och utom skolmiljön en verkan på gymnasievalet till det estetiska programmet bild och formgivning för pojkarna i studien?* att informanterna inte har låtit könsnormer om maskulinitet som finns inom och utom skolmiljön styra deras gymnasieval utan de valde efter sitt eget intresse. Detta trots att resultatet visar att de är medvetna om olika könsnormer och andra normer i deras skola och samhälle som kan påverka elevers gymnasieval. Utifrån den andra forskningsfrågan: *Vilka könsnormer framträder i talet om det estetiska programmets inriktning bild och formgivning hos pojkarna i studien?* talar informanterna mest om dessa könsnormer och andra normer som något de har kommit i kontakt med i möten med elever på andra program i skolan samt människor utanför skolmiljön. Det handlar bland annat om könsnormer och samhällsrelaterade normer om vikten i att göra smarta utbildningsval för en framtid med större möjligheter till bra yrken, vilket blir svaret på den sista forskningsfrågan: *Vilka*

¹⁴³ Se 5.4.3 *Spelar det någon roll*, 36-37.

¹⁴⁴ Se 5.4.3 *Spelar det någon roll*, 35-36.

¹⁴⁵ Swain. 2005, 217.

andra värderingar eller normer som kan relatera till kön framträder i talet om det estetiska programmet hos pojkarna i studien?

Jag skulle vilja lyfta några aspekter som inte har framgått i analys och diskussion. I skolan finns det ett genussystem som delvis skapar och upprätthåller maskuliniteter och förståelser för könsnormer. Skolan som en institution formas av specifika sociokulturella, politisk ekonomiska och historiska förhållanden bland unika uppsättningar av personal per skola samt återgivna regler, rutiner och förväntningar. Detta påverkar hur elever lever och upplever sin tid i skolan.¹⁴⁶ Högskolegymnasiet ligger i ett samhälle där det finns många olika normer, inte minst olika könsnormer som präglar hur det samhället ska uppfattas och levas. Det finns olika möjligheter och alternativ för olika maskuliniteter att skapas så väl som upprätthållas i Högskolegymnasiet respektive samhället skolan är i, som ett resultat av rådande könsnormer.

Informanterna har erfarenheter av att elever på skolans samhällsvetenskapliga program uttrycker och upprätthåller en viss hierarki i att de ”på skämt” positionerar det estetiska programmet som ett mycket sämre program än deras egna. Eleverna på de samhälls-vetenskapliga programmen menar att man får bättre jobbchanser efter studenten i deras program än på det estetiska programmet och använder detta för att skrämna bort nya elever från att välja det estetiska programmet i gymnasievalet. Detta i samband med statistiken i tabellerna,¹⁴⁷ anser jag vara ett resultat av 2011:s gymnasiereform samt möjligheten att skolorna inte tar ansvaret att motverka traditionella könsmonster och skapa jämställdhet i skolan – även i de olika ämnena.¹⁴⁸

Gymnasiereformen 2011 särhåller och särskiljer elever på en strukturell nivå med indelningar av gymnasiets olika program (lärlings-, yrkes- och högskoleförberedandeprogram), samtidigt som eleverna i gymnasievalet blir inordnade i konstruerade kategorier i samhället.¹⁴⁹ Det har skapat en trend att vara smart och välja gymnasieprogram efter bästa möjliga framtidsutsikter, även om det betyder att elever väljer bort sina intressen för estetiska ämnen. Nu är det inte *alla* elever som väljer bort det estetiska programmet, statistiken visar att det är färre pojkar som går de estetiska programmen.¹⁵⁰ Med talet om att bild är feminint därför att det är fler flickor än pojkar som har ett fritidsintresse för bild, och den statistiska trenden i att det är ungefär hälften

¹⁴⁶ Swain, 2005, 215.

¹⁴⁷ Se 2.4 Statistik – antagning efter kön i estetiska programmet, 13-15.

¹⁴⁸ Lgr 11, 8, 13-16.

¹⁴⁹ Hellman. 2017, 115.

¹⁵⁰ Se 2.4 Statistik – antagning efter kön i estetiska programmet, Tabell 1, 14.

pojkar än flickor i det estetiska programmet mellan åren 2011 och 2016, är det rimligt att göra antagandet att pojkar söker sig till gymnasieprogram som försäkrar jobb­möjligheter efter studenten.

Jag delar Hellmans åsikter att det är viktigt att lärare är uppmärksamma på olika maktstrukturer (kategoriseringar av elever men också könsnormer och maskuliniteter) som finns och bildas i skolan. Med pedagogiska arbeten är det möjligt att tillfälligt sätta gymnasieskolans subjekt­positioner och könsnormer i rörelse. Stereotypa föreställningar om hur elever på gymnasiet inriktningar och olika kategorier av program förväntas vara kan förändras och vara ombytliga.

6.5 Förslag på vidare forskning

Jag föreslår att universitetsstudenter och forskare som är intresserad att göra egen forskning inom samma område som denna studie, och med liknande metoder och teoretiska perspektiv, ser till att fler intervjuer blir gjorda än en. Intervjuerna får gärna analyseras och följas upp med fler djupare intervjuer och/eller enkätstudier. Det är ett intressant och samtidigt ett viktigt ämne som denna studie berör, om än bara på ytan. Därför vill jag se att framtida forskning baseras på en större insamling av empiri för att kunna redovisa generella slutsatser. Jag föreslår att ett möjligt ingångsämne för framtida forskning är att ta reda på hur köns- och samhälls­normer spelar in i elevers gymnasieval som inte är baserade på personliga intressen eller fritidssysslor.

Jag hoppas att den här studien fungerar som en inspirationskälla för forskning i framtiden.

Referenslista

- Connell, Robert William. *The men and the boys*. UK Cambridge: Blackwell Publishers, 2000.
- Connell, Robert William. & Messerschmidt, James W. Hegemonic masculinity: rethinking the concept. *Gender and Society*, vol. 19, No. 6 (2005): 829-859.
- Davies, Bronwyn. *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm: Liber AB, 2003.
- Hedlin, Maria. *Lilla genushäftet 2.0: om genus och skolans jämställdhetsmål*. Linnéuniversitetet, 2010.
- Hellman, Annika. *Visuella möjlighetsrum: Gymnasieelevers subjektsskapande i bild och medieundervisning*. Diss., Göteborgs universitet, 2017.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB, 2014.
- Martinsson, Lena & Reimers, Eva. *Skola i normer*. Malmö: Gleerups Utbildning AB, 2008.
- Nordberg, Marie (red.). *Manlighet i fokus: en bok om manliga pedagoger, pojkar, och maskulinitetsskapande i förskola och skola*. Stockholm: Liber AB, 2005.
- Nordberg, Marie. Det hotande och lockande feminina: om pojkar, femininitet och genuspedagogik. I *Manlighet i fokus: en bok om manliga pedagoger, pojkar, och maskulinitetsskapande i förskola och skola*, Marie Nordberg (red.), 122-145. Stockholm: Liber AB, 2005.
- Swain, Jon. Masculinities in education. I *Handbook of studies on men & masculinities*, Michael S. Kimmel, Jeff Hearn, R.W. Connell (red.), 213-229. London: Sage Publications, 2005.
- Vetenskapsrådet. *God forskningssed*, Stockholm, 2017.
- Wibeck, Victoria. *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. (2:a uppl.) Lund: Studentlitteratur, 2010.
- Wikberg, Stina. *Bland självporträtt och parafraaser: om kön och skolans bildundervisning*. Diss., Umeå Universitet, 2014.
- Åsén, Gunnar (red.). *Bildundervisning och lärande genom bilder*. Stockholm: Liber AB, 2017.

Åsén, Gunnar. Varför bild i skolan? En historisk tillbakablick på argument för ett marginaliserat skolämne, i *Uttryck, intryck, avtryck*, Ulf P. Lundgren (red.), 107-122. Stockholm: Vetenskapsrådet, 2006.

Elektroniska källor

NÄU. *Bild i grundskolan: en nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9*. Skolverket, 2015. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=3497> (Hämtad 2018-02-07).

Genussystem, *Nationalencyklopedin*. <https://www-ne-se.proxy.ub.umu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/genussystem> (Hämtad 2018-02-27).

Hegemoni, *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se.proxy.ub.umu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/hegemoni> (Hämtad 2018-01-30).

Skolverket, Lgr 11. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> (Hämtad 2018-02-07).

Skolverket, Lgy11. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=2597> (Hämtad 2018-02-07).

Skolverket, statistik läsår 06-07, 07-08, 08-09, 09-10, 10-11, 11-12, 12-13, 13-14, 14-15, 15-16, 16-17 <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/gymnasieskola/skolor-och-elever> (Hämtad 2017-12-28).

Muntliga källor

Resultatet av intervjun är i författarens ägo.

Figurförteckning

Tabell 1: Antal elever i det estetiska programmet årskurs 1, antagning efter kön.	14
Tabell 2: Antal elever i det estetiska programmet med inriktning bild och formgivning.	14
Tabell 3: Antal elever i det estetiska programmet med inriktning musik.	15
Tabell 4: Antal elever i det estetiska programmet med inriktning dans.	15

Bilagor

Bilaga 1.

Följebrev – Fokusgruppintervju

Hej!

Jag heter Mia Jonsson och är bildlärarstudent på Umeå Universitet. Just nu skriver jag mitt examensarbete som handlar om könsnormer och bild. Många fler tjejer än killar väljer att läsa bild och form på gymnasiet, och jag är intresserad av att få ta del av främst killars perspektiv på detta

Intervjun är i form av fokusgrupper och deltagandet i studien är helt frivilligt och deltagarna kommer att vara anonyma i min text. Fokusgrupper är en typ av intervjumetod i form av ett samtal med 2-4 personer kring ett förbestämt ämne med några frågor. Jag kommer spela in samtalen men i min uppsats kommer jag inte nämna några som helst uppgifter om deltagarna och namnen kommer att fingeras (jag kommer använda andra namn). Om man vill avbryta deltagandet i intervjun får man göra det, deltagandet är helt frivilligt.

Deltagarna har rättigheter att bestämma över sin medverkan i studien samt bestämma om, hur länge och på vilka villkor de ska delta.

Hör gärna av dig om du är intresserad av att delta i min studie eller har frågor om den.

Med vänliga hälsningar

Mia Jonsson

Telefon: _

Mail: miau.jonsson@gmail.com

Adress: _

Bilaga 2.

Intervjufrågor

- Berätta om varför/hur det kom sig att du valde bild?
- var bild ditt förstahandsval? /varför

- hur är det att vara bildestet?
- har ni kurser med elever från icke-estetiska program?
- **Följdfråga.** Hur upplever (eller tror!) ni att ni blir betraktade av elever från andra program, och hur märks det?

- varför tror ni att så mycket färre killar än tjejer väljer bild och form på gymnasiet? /varför?
- ”Hur viktigt är bildämnet, jämfört med andra ämnen på skolan? Motivera eller förklara.”
/varför?
- **Följdfråga.** Hur upplever ni att andra värderar ämnet? Hur värderar ni själva ämnet?

- hur upplever ni det att estetik har en egen korridor i skolan, bra dåligt? /varför?
- **Följdfråga.** Hur tror ni att andra upplever det?

- upplever ni att bild och form är mer feminint eller mer maskulint? Motivera svaret. /varför?

- hur är det att gå ett program med majoritet tjejer?
- hur har personer utanför skolmiljön reagerat på ditt gymnasieval? /varför tror du det kan vara så?